www.e-rara.ch

Omnium operum divi Eusebii Hieronymi Stridonensis Tomus primus[-nonus]

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Apud inclytam Basileam, [1516]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-150989

[Liber tertius]

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d’imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L’éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l’imprimerie jusqu’au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

E dici intelligūt: qui ꝓpter uaticiniū futurorū, & ingruentia captiuitatis mala, hæc eū a populo ſuſtinuiſſe cōfirmāt. Sed neſcio quomodo poſſint approbare crucifixum eſſe Hiere/miam, cū hoc ſcriptu/ra non memoret: niſi forte cogitauerint & nō fecerint. a ¶ Pro/pterea hęc dicit dñs ad viros anathot &c. Videtur hoc ſuperio/ri ſententiæ contraire: qua uolumus appro/bare ex perſona chriſti dicta eſſe quæ dicta ſunt: & non ex Hiere/miæ: qui proprie habi/tabat i uiculo anathot: qui ab hieroſolymis tribus diſtat milibus. Sed ſi intelle/xerimus etymologiā opidi Anathot, qđ interpretatur obe/dientia: liquido monſtrabitur uiros Anathot, qui quondā domini præceptis obtemperarunt: omnes dici iudæos & maxime habitatores urbis hieruſalem, in quos extrema ue/nit ſentētia: ut obſidio/nis malis, gladio, fa/me, & peſte interirent. Vt autē nos omni in/terpretatiōis moleſtia liberemur, illam ſequa/mur regulam: Qꝫ om/nes prophetæ in ty/pum domini ſaluato/ris plæraq; geſſerint: & quicquid iuxta præ/ſens tēpus cōpletū ſit in Hieremia, hoc in fu/turū de dño ꝓphetari. G

ענתות

a Prōpterea hæc dicit dñs ad uiros anathot qui quærūt animā tuā: & dicūt: Nō ꝓphetabis ī noīe dñi: & nō mo/rieris in manib⁹ noſtris. Propterea hæc dicit dñs exerci tuū: Ecce ego uiſitabo ſup eos: iuuenes morient̄ in gla/dio: filij eoꝝ & filiæ eaꝝ morient̄ in fame: & reliquiæ non erunt ex eis. Inducam enim malum ſuper uiros anathot, annum uiſitationis eorum.

Commentarij ſecundi in Hieremiam prophetā finis.

DIVI HIERONYMI PRESBYTERI IN TERTIVM COM MENTARIORVM HIEREMIAE AD EVSEBIVM PROEMIVM

LErnæum anguē, fabulæ ferunt, multis ex medio capite pullulaſſe ſerpētibus: & Scyl/lam Siculi monſtrum freti: facie quidem uirginali: ſed ſuccinctam canibus, miſerorū laceraſſe naufragia: iūcto in eodē littore ſirenarū mortifero carmine: quæ ut uitaret Vliſſes Homericus, clauſiſſe aures dicitur: & malū inexuperabile, prudēti uitaſſe cō/ſilio. Hoc ego cum facere cuperem & hæreticorum rabiem declinare: & iuxta Hiſmeniam, mihi canens & meis, illudq; ꝓpheticū reuoluerem: Cū conſiſteret aduerſum me peccator, obmutui & H
F ſilui de bonis: non eſt paſſus diabolus me optata quiete cōtentū, ſcripturarū ſanctarū explana/tioni inſiſtere: & hominibus linguæ meæ, hebræorum, grecorumq; eruditionem tradere: ſed id agit diebus & noctibus: & aperte & per inſidias: ueris falſa miſcendo, immo uniuerſa mēdacia ſubdolo melle circūliniens: ut qui audit uerborum dulcedinē, uenena pectoris non formidet: pa cem pollicetur, ut grauiora bella exerceat: ridet, ut mordeat: manū offert, ut ex improuiſo ſimpli/cē interficiat Abner. Nimirū hoc illud eſt qđ & Apl̄us loquebat̄: Non eīm eius ignoramus aſtu/tias. Hic tacet, alibi criminatur: mittit in uniuerſum orbē epiſtolas biblinas: prius auriferas, nunc maledicas: & patientiā noſtrā de chriſti humilitate uenientē, malæ conſciētiæ ſignū interpretat̄: Ipſeq; mutus, latrat ꝑ alpinū canē, grandē & corpulentū: & q calcib⁹ magis poſſit ſæuire ꝙ den tibus: Habet eīm progeniem Scoticæ gentis, de Britannorum uicinia: qui iuxta fabulas poetarū inſtar cerberi ſpirituali percutiēdus eſt clauo: ut æterno cū ſuo magiſtro Plutone ſilentio conti/ceſcat. Verum hoc alias. Nunc in Hieremiam tertium aggrediar librum: in quo conabor frater Euſebi, latiſſimos explanationis campos, anguſta cōmētariorū ſemita coartare.

COMMENTARIORVM HIERONYMI IN HIEREMIAM PROPHETAM LIBER TERTIVS

IUſtus quidē es tu dñe/ſi diſputem tecū &c. Cōtra omes quidē inique agētes iſta diſputatio eſt: & ſe/ptuageſimi ſecūdi pſal/mi breuiter ſentētia cō/prehendit̄: in qua pro/
Ps.72.a pheta ait: Q bon⁹ de⁹ iſrael, his qui recto ſūt corde. Mei autē pene moti ſunt pedes: pene effuſi ſunt greſſus mei: quia çelaui in peccato/ribus, pacē peccatorū uidēs &c. Sed proprie cōtra hæreticos dicit̄. Qui cū ſint impij, uia eoꝝ ꝓſpat̄: generātq; filios eos quos in hæreſi deceperūt: & præuaricāt̄ & inique agunt: ita ut eccleſiā ſpolient: & dū in prauitate ſentētiæ pſeuerāt, ia/ctant ſe a deo eſſe plātatos, & radicē miſiſſe: generaſſe filios & attuliſſe fructū: qui cū chriſti nomē ſæpi⁹ replicēt, habitatorem ſuū nō habēr deū: iu/xta illud Eſaiæ: Popu/lus hic labijs me hono/rat: cor autē eius lōge eſt a me. Esa.29.d c ¶ Et tu do/mine noſti me: vidiſti me &c. Nullum inquit ſcandalū eſt ꝙ impij ſiue omnes hæretici ꝑ tempore floreant: Tu eīm domine noſti me, & uidiſti me: & ꝓbaſti cor meū

b Iuſtus quidē es tu dñe: ſi diſ/putē tecū Siue qa ſatiſfaciā tibi): uerūtamen iudicia loquar ad te. Quid eſt ꝙ uia impioꝝ ꝓſperat̄: bene eſt omnibus q præuaricāt̄ & inique agūt̄: Plātaſti eos & radicē miſerūt: ꝓficiūt ſiue generauerūt filios, & faciūt fructū: ꝓpe es tu ori eorū: c & lōge a renib⁹ eorū. Et tū dñe noſti me: uidiſti me: & ꝓbaſti cor meū tecum: congregabo eos quaſi gregē ad uictimam

& probaſti cor meũ tecum : cógrega eos quaſi gregem
a ad uictimã: & ſanctifica eos in die occiſionis. Vſqꝫquõ
lugebit terra & herba omnis regionis ſiccabit᷑: propter
maliciam habitãtium in ea? Conſumptũ eſt animal &
uolucre, quoniã dixerunt: Non uidebit nouiſſima no/
b ſtra: Siue nó uidebit deus uías noſtras). Si cũm pediti/
bus currens laboraſti: quomodo contendere poteris cũ
equis? Si in terra pacis confiſa es: quid facies in ſupbia,
c ſiue fremitu iordanis? Nám & fratres tui & domus pa/
tris tui etiam ipſi pugnauerunt aduerſum te: & clama/
uerunt poſt te plena uoce: ne credas eis cum locuti fue/
d rint tibi bona. Reliqũi domũ meam: dimiſi hæreditatẽ
meam: dedi dilectam animã meã in manũ inimicorũ
eius. Facta eſt mihi hæreditas mea quaſi leo in ſylua:
dedit contra me uocem: ideo odiui eam.

e HEB. Núnquid auis diſcolor hæreditas mea mihi? nunquid auis tincta ꝑ totum? uenite congregamini omnes beſtiæ terræ: ꝓperate ad deuorãdum.

SEP. Nunquid ſpelunca hyænæ hæreditas mea mihi? an ſpelũca in circuitu eius ſup eã? Pergite, cógregate oĩes beſtias agri: & ueniant & comedãt eam.

f Paſtóres multi demoliti ſunt ſiue diſruperunt uineam
meam: conculcauerunt, ſiue polluerunt, partem meam:
dederunt portionem meam deſyderabilem in deſer/
tum ſolitudinis, ſiue inuiam. Poſuerunt eam, ſiue po/
g ſita eſt in diſſipationem: Lũxitqꝫ ſuper me, ſiue periit:

HEB. Deſolatione deſolata eſt omnis terra:

SEP. Propter me diſſipatione diſſipata eſt terra.

qa nullus eſt qui recogitet corde. Sup oĩes uias deſerti
uenerũt uaſtatores: qa gladius dñi deuorauit ab extre/
mo terræ uſqꝫ ad extremũ ei⁹: nó ẽ pax uniuerſæ carni.

Seminauerũt

A Luc.10.d cor meum tecum. Quem ita nouit pater deus quomodo filium ſuum? Nemo enim cognoſcit filium niſi pater: & nemo cognoſcit patrem niſi filius: & cui uoluerit filius reuelare. Licet, inquit, proficiant, licet filios generent & faciant fructum hæretici, & prope ſis tu ori eorum: & longe a renibus corũ: id eſt, cõſciẽtia: tñ non parua eſt conſolatio ꝙ quaſi pecora ſaginãt᷑ ad uictimã. Cõgrega eos in urbẽ hieruſalem ſiue in ſua cõciliabula: ut quaſi uictimæ cædant᷑ in mortem: & tunc ſanctificẽtur cũ eccleſiaſtico fuerint mucrone iugulati Interfectio enim hæreticorũ, ſalus eorum eſt qui decepti fuerant.

a ❡ Vſqꝫquo lugebit terra ⁊ herba oĩs regionis ſiccabitur ⁊c. Quicqd in mũdo uel bonoꝝ accidit uel malorum: non abſqꝫ prouidẽtia & fortuito caſu accidit: ſed iudicio dei. Terra nunc ſterilis eſt, herba ſiccatur. Vis noſce rationẽ? Malitiæ habitatoꝝ eius hoc faciunt: ita ut & animalia ſup terrã & uolatilia cœli cõſumant᷑, qa in uſus hominũ hæc B creata ſunt oĩa: q in tãtã cõſurrexere blaſphemiã: ut dicerẽt deũ ignorare uias ſuas: & neſcire qd unuſquiſqꝫ paſſurus ſit. Q.d aũt dicit, uſqꝫ q̃: illud ſignificat ꝑmanere irã dei: qa anim⁹ peccãtiũ nõ flectebat᷑ ad pœnitentiã.

b ❡ Si cũ peditibus currẽs ⁊c. Si inqt te crebra uicinarũ gentium captiuitas fatigauit, moabitarũ & ammonitarum, philiſtim & idumæorũ: quid facies ad longam captiuitatem quæ te chaldæam uſqꝫ ductura eſt? Et cõparat pedites equitibus, quia re uera & iuxta hiſtoriã omnis Perſis & uniuerſa Chaldæa & regionũ illarum exercitus gaudet equitatu. Iſtæ autẽ gentes, quas ſupra memoraui, propter difficultatem locorũ, nõ tam pugnæ aptæ ſunt ꝙ̃ latrocinio. Seruatqꝫ metaphorã & dicit: Si cum peditibus currẽs laſſitudine defeciſti, quid facies ſi equis curſum tuum uolueris coæquare? Et ſi in terra tua aliquã habuiſti fiduciam, quid actura es cum iordanẽ trãſieris & illius gurgites ſuſtinueris?

c ❡ Nã ⁊ fratres tui ⁊ dom⁹ patris tui etiã ipſi pugnauerũt aduerſum te ⁊c. Intãtũ inquit grauiſſimis iordanis opieris fluctibus: & equitũ te de longe uenientiũ multitudo uaſtabit: ut fratres quoqꝫ tui Gen.19.g idumæi & domus patris tui q de Lot ſtirpe nati ſunt, moab & amon, etiam ipſi tꝑe neceſſitatis & anguſtiæ dimicẽt contra te & inſultẽt tibi. Vnde caue ne uelis eis credere: & ſpem habere cõſanguinitatis, per quã maiori in te ꝙ̃ hoſtes odio deſæuiant. Poteſt hoc & de ſaluatore accipi, ꝙ fratres eius & Iob.19.c domus patris eius pugnauerint cõtra eũ, & clamauerint plena uoce, dicẽtes: Crucifige, crucifige eũ: non habemus regẽ niſi cæſarem.

d ❡ Reliqui domũ meam, dimiſi hereditatẽ meã ⁊c. Qui in euãgelio locutus eſt: Surgite abeamus hinc. C Iob.14.d Et iterum: Relinquet᷑ uobis domus ueſtra deſerta: hic etiã Luc.13.g in ꝓpheta eadem cõminatur: & qd facturus eſt, feciſſe ſe dicit: Hæreditas enim dñi iſrael & funiculus hæreditatis eius. Q.d aũt ait: Dedi dilectam animã meã in manũ inimicorũ eius Illud eſt: poteſtatẽ habeo ponendi animam meam: & poteſtatẽ habeo reſumendi illam. Iob.10.d Facta eſt autem hæreditas quendã domini populus iudæorũ contra eũ quaſi leo in ſylua: quando pari aduerſus illum in paſſione uoce clamauit. Et qa dedit contra eum uocem ſuã: ideo eã odio habuit & abiecit: & q̃ quondã fuit dilecta atqꝫ chariſſima, nũc appellat᷑ odioſa.

e ❡ Nunquid auis diſcoloꝛ hereditas mea mihi ⁊c. Auem diſcolorem tinctamqꝫ per totum, iuxta literam pauum uocat. Tantã, inquit, habuit pulchritudinem iſrael, & tantis fuit hieruſalem diſtincta uirtutibus: ut nihil eſſet bonorum qd non cerneret᷑ in ea. D Quia igit᷑ mihi facta eſt hæreditas quondam mea: id eſt popul⁹ iſrael quaſi leo in ſylua: & dedit cõtra me uocem ſuam: & eam omni odio deteſtatus ſum: idcirco uenite & congregamini cõtra eam omnes beſtiæ terræ, diuerſarum gẽtium multitudo: & deuorate eã quæ ſuũ dominum non cognouit. Sin autem ut Lxx. & alij interpretes tranſtulerunt legatur: Nũquid ſpelunca hiænæ hæreditas mea mihi: referam⁹ ad ĩmundiciã nocturnæ beſtiæ: quæ uiuit cadauerib⁹ mortuoꝝ: & de ſepulchris ſolet effodere corpa: nihilqꝫ eſt ĩmũdiciæ q̃ non ueſcat᷑. Talis eſt iſrl offendẽs dñm ſuũ & omniũ beſtiarũ morſib⁹ traditus.

f ❡ Paſtores multi demoliti ſunt ſiue diſruperunt vineam meam: conculcauerunt ⁊c. Audiant hæc qui principes uolunt eſſe populorũ, qd non ſolum pro ſe, ſed & pro cõmiſſis ſibi gregibus reddituri ſunt rationem in die iudicij. Propter illos enim pars domini conculcatur atqꝫ polluitur: ut ubi quondam dei erat hoſpicium: ibi ſit habitaculũ beſtiarum. Alij uero non præpoſitos plæbis & ſacerdotes, ſed hoſtium intelligunt principes: qui hieruſalem: id eſt, uineam domini diſſiparũt.

g ❡ Luxitqꝫ ſuper me ſiue periit: deſolatione deſolata eſt omnis terra ⁊c. Hoc qd poſuim⁹: luxitqꝫ ſuper me: iuxta hebraicum priori uerſiculo copulatur: ut ſit ſenſus. Poſuerunt eam in diſſipationẽ: hoc eſt hæreditatem meã: Luxitqꝫ ſuper me, meo auxilio deſtituta. Iuxta Lxx. uero loquit᷑ deus, ꝙ ꝓpter illũ terra ſit diſſipata & redacta in ſolitudinẽ: quia nullus ſit qui corde recogitet, nec ulla pax

V uniuerſæ

E uniuerſæ carni. a ¶ Seminauerũt triticũ ⁊ ſpinas meſſue/
runt ⁊c. Meliora, inquit, expectauerũt, & uenerunt peſſima:
ſperabant proſpera, & aduerſa perpeſſi ſunt: acceperũt a do/
mino rerum omniũ abũdantiã, quæ eis nõ proderit. Iuxta
LXX. uero, omnes hæretici quaſi triticũ ſeminant, & ſpinas
metũt: expectante do/
mino ut facerent fru/
ctũ, & non fecerunt iu
diciũ, ſed clamorẽ. Di
citur aũt hoc & eccle/
ſiaſticis: qui uerba
dñi & doctrinam eius
mala cõuerſatione diſ
perdunt. De quibus
infertur: Cleri eorũ nõ
proderunt eis. Quid
em̃ eos iuuare poterit
epiſcopi nomẽ & præſ
byteri, uel reliquus or
do eccleſiaſticus, cum
magis grauẽtur digni
Sapień.6.a tatibus ſuis: & poten/
tes potenter tormenta
patianť: & quanto eis
plus creditum fuerit,
tanto plus requiratur
ab eis? b ¶ Confun/
demini a fructibus ⁊c.
Diciť ad eos qbus cle
ri ſui & eccleſiaſtic⁹ or/
do nõ ꝓderit: ut cõfun
dãť a gloriatiõe ſua &
ab opprobrio corã do
mino. Quodq; infert:
Aduerſum omẽs uici/
nos meoſ peſſimos. Iu
F xta literam uicini ter/
ræ ſanctæ, idumæi ſũt,
philiſtim, Moab & A/
mon. Iuxta Tropolo/
Trope. giam uero, omnes hæ
retici qui ſub nomine
chriſti cenſentur, & ui/
cini magis ſunt q̃ ha/
bitatores terræ ſãctæ:
qui tangunt hæredita
tem dei & deuaſtant
eã: diciturq; de eis qđ
auferanť de medio ter
ræ & dom⁹ iuda tollať
de medio eorũ. Qui
cũ euulſi fuerint: & de
hæreticoꝝ faucibus li
berati, conſequenť mi
ſericordiam dei: & re/
ducentur in hæredita/
tem & in terram ſuam.
c ¶ Et erit ſi eruditi
didicerint vias populi
mei ⁊c. Si tranſlati de
hæreſi in eccleſiã, didi
cerint uias populi dei:
& iurauerint in nomĩe
dñi: & nõ in noĩe ido/
loꝝ, quæ de ſuo corde
finxerũt: ædificabunť
a domino, & erũt pars
populi ei⁹. Qđ ſi trãſ/
lati in eccleſiam, peruer/
ſorum dogmatum re/
liqas tenuerint: & nõ
audierint uerba domi
ni: euelletur gens illa
de medio populi dei, euulſione & perditione perpetua: ut ne G
quaq; eis ullus locus pœnitentiæ relinquať. Hæc quotidie
cernimus & rebus ꝓbamus: qđ ideo hæretici fidei ſimuleťt
ueritatẽ: ut ſimplices quoſq; decipiãt: & non ipſi conuertã/
tur ad fidẽ, ſed fideles trahant ad infidelitatẽ. Ca. XIII

HEc dicit dñs ad me vade ⁊ poſſide tibi lũbare ſiue cinctorium li
neũ ⁊c. Cinctoriũ ſiue
lũbare qđ dei renibus
iũgiť: popul⁹ iſrael eſt:
qui in lini ſimilitudi/
nẽ aſſumptus de terra
& illotus, nec mollitu
dinem habuit, nec can
dorem: & tamen per il
lius miſericordiam ad
hæſit deo. Cũq; peccaſ
ſet, rationale qppe eſt
huiuſcemodi linũ atq;
lũbare, ductus eſt trãs
euphratẽ: id eſt, in aſ/
ſyrios: & ibi abſcõdiť,
hoc eſt magnitudine
magnarũ & innume/
rabiliũ gentiũ quodã/
modo abſorptus, &
nihili reputatus. Poſt
multũ autẽ tempus,
ipſe propheta in typũ
dei liberat populũ de
captiuitate: qui nihilo
minus & poſt reditũ H
dei præcepta nõ fecit:
ſed ſecutus deos alie/
nos, ad extremũ etiã
in dei filium miſit ma
nus, & æterna ꝑditio/
ne contabuit. Omnis
quoq; uir ſanctus lũ/
bare dei eſt: qui aſſum
ptus de terra & de ter/
ræ limo, dei conſortio
copulatur: & quodã/
modo quæ in eccleſia
eius uidẽtur obſcena,
maiori diligentia ope/
rit atq; circũdat: ne gẽ
tiliũ & hæreticoꝝ mor
ſibus pateant. Qđ lũ
bare ſi aquã tetigerit,
& euphratis fluẽta trã
ſierit: ita ut aſſyriæ re/
gionis humorib⁹ im/
buať: perdit priſtinam
fortitudinẽ, & cõputre
ſcit atq; diſſoluitur: Et
quãuis in uſum dei re
deat, tamen priſtinam
pulchritudinẽ habere
nõ poteſt: non duritia
dei ſed ſuo uitio: qa no
lũt audire uerba eius:
& ambulant in praui/
tate cordis ſui: ſiue qđ
ſibi rectũ uideť hoc fa
ciũt. Sed & ipſe ſermo
diuinus cur hanc po/
ſuerit ſimilitudinẽ ex/
ponit dicens: Sicut enĩ
adhæret lũbare ad lũ/
bos hominis

a HEB. Seminauerũt triticũ, & ſpinas meſſuerũt: hæreditatẽ acceperunt, & nõ eis proderit.

SEP. Seminaſtis triticum, & ſpinas meſſuiſtis: hæredi eorum non proderunt eis.

b Confundemini a fructibus (Siue a gloriatione ueſtra): propter iram furoris domini (Siue ab opprobrio in conſpectu domini). Hæc dicit dominus aduerſum omnes uicinos meos peſſimos: qui tangunt hæreditatem quã diſtribui populo meo iſrael: Ecce ego euellam eos de terra ſua: & domum iuda euellam (Siue eijciam) de medio eorum. Et cum euulſero eos, conuertar (Siue reuertar) & miſerebor eorum: & reducam eos, ſiue habitare faciam, uirum in hæreditate ſua, & uirum in terra
c ſua. Et erit ſi eruditi didicerint uias populi mei, ut iurẽt in nomine meo uiuit dominus: ſicut docuerunt populum meum iurare in baal: ædificabuntur in medio populi mei. Quod ſi non audierint, euellam gentem illam euulſione & perditione dicit dominus. Ca. XIII

b HEc dicit dominus ad me: Vade & poſſide tibi lũbare, ſiue cinctoriũ lineum: & pones illud ſuper lumbos tuos, & in aquam nõ inferes illud, ſiue per aquam nõ tranſibit. Et poſſedi lumbare iuxta uerbum domini: & poſui circa lumbos meos. Et factus eſt ſermo domini ad me ſecundo dicens: Tolle lumbare ſiue cinctoriũ qđ poſſediſti, qđ eſt circa lũbos tuos: & ſurgens uade ad euphratem, & abſconde ibi illud in foramine petræ. Et abij & abſcondi illud in euphrate ſicut præceperat mihi dñs. Et factum eſt poſt dies plurimos dixit dominus ad me: Surge & uade ad euphratem, & tolle inde lumbare ſiue cinctorium qđ præcepi tibi ut abſconderes illud ibi. Et abij ad euphratem & fodi: & tuli lumbare de loco ubi abſconderam illud: & ecce computruerat lumbare ſiue cinctorium: ita ut nullo uſui aptum eſſet. Et factum eſt uerbum domini ad me dicens: Hæc dicit dominus: ſic putreſcere faciam ſuperbiam, ſiue iniuriam iuda: & ſuperbiã hieruſalem multam: & populum iſtum peſſimũ qui nolunt audire uerba mea, & ambulant in prauitate, ſiue in directione, cordis ſui peſſimi: abieruntq; poſt deos alienos ut ſeruirent eis & adorarent eos: & erunt ſicut lumbare iſtud, quod nullo uſui aptum eſt. Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos uiri: ſic agglutinaui mihi omnem domum iſrael: & omnem domum iuda dicit dominus: ut eſſent mihi in populum, & in nomẽ, & in laudem, & in gloriam: & non audierunt.

a Dicēs ergo ad eos Siue ad populū)ſermonē iſtum.Hæc
dicit dn̄s deus iſrael:Omnis laguncula Siue uter)imple/
bitur uino.Et dicent ad te:Nunquid ignoramus quod
om̄is laguncula ſiue uter impleať uino?Et dices ad eos:
Hæc dicit dn̄s: Ecce ego implebo omnes habitatores
terræ huius:& reges qui ſedent de ſtirpe Siue filios)Da/
uid ſuper thronum eius: & ſacerdotes & prophetas &
omnes habitatores hieruſalem ebrietate:& diſpergam
eos:uirū a fratre ſuo:& patres & filios pariter ait dn̄s.
Non parcam Siue nō deſyderabo) : & nō concedā neq̄
b miſerebor,ut nō diſperdam eos.Audite & auribus per/
c cipite: Nolite eleuari quia dominus locutus eſt : Date
dn̄o deo ueſtro gloriā anteq̄ contenebreſcat:& anteq̄
offendant pedes ueſtri ad montes caliginoſos,ſiue te/
nebroſos.Expectabitis lucē,& ibi umbra mortis: & po/
nenť in tenebris.Siue iuxta hebraicū: & ponet eā in um
brā mortis & in caliginē.Q đ ſi nō audieritis in abſcōdi
to:plorabit anima ueſtra a facie ſuperbiæ ſiue iniuriæ.
d Plorās plorabit hierl̄m Siue plorans plorabit : & dedu/
cet ocul⁹ me⁹ lachrymā:qa capt⁹ eſt grex dn̄i:(doloreq̄
e meū tacitis gemitib⁹ diſſimulare nō poſſū).Dic regi &
dn̄atrici Siue dicite regi & potētib⁹):Humiliamini,ſede
te:quoniā deſcēdit Siue ſublata eſt) de capite ueſtro co/
rona gloriæ ueſtræ. Ciuitates auſtri clauſæ ſunt: & non
eſt qui

A bos hominis:ſic agglutinaui & adhærere mihi feci omnē do
mū iſrael,& oēm domū iuda: decē uidelicet & duas trib⁹: ut
Pſ.72.d eſſent mihi in populū noiatū,& in laudē & in gloriā:& ꝓ his
omnibus non audierūt me:ſed ſua uitia ſunt ſecuti. Caueat
ergo qui poteſt dicere:Mihi autē adhærere deo bonū eſt:ne
forte ꝑ negligentiā ab
illius renibus ſepareť:
& trāſeat euphratē, &
deť in poteſtatē regis
aſſyrij : & nequaq̄ in
ſolidiſſima petra, ſed
in foramie petræ corru
ptæ atq̄ uitiatæ:hoc ē
hæreticorū ſordib⁹ &
uitijs occupeť: & in tā
tā ueniat putredinē ut
in uſū & in cinctoriū
dn̄i ultra redire nō poſ
ſit. a ¶ Dices ergo ad
eos ſiue ad ppl̄m ſer/
monē iſtū . Hec dicit
dn̄s de⁹ iſrl̄: Om̄is la
gūcula ſiue vter imple
biť vino ⁊c. Verbū he/
braicū נֵבֶל ,Aqlæ pri
ma æditio,lagūculā:ſe
cūda ipſū נֵבֶל : Sym
mach⁹,craterem. Lxx.
utrē : Theodotio uas
īterpretati ſūt:qđ om̄e
nō oleo,nō aq̄,nō mel
le,nō lacte,nō alia q̄li/
bet materia liquentis
elemēti: ſed uino & e/
B brietate cōpleť: oſten/
dēs nos uas eſſe fragi/
le, iuxta Apl̄m dicētē:
2.Co.4.b Habem⁹ theſaurū iſtū
in uaſis fictilibus: nec
poſſe fieri, ut nō illud
ipleať in nobis qđ ſcri
Rom̄.7.d ptū eſt:Nō em̄ habitat
in carne mea bonū.Et
Ibidem iteꝝ: Nō em̄ qđ uolo
Ibidem bonū hoc facio:ſed qđ nolo malū hoc opor.Ac deinde:Mi
ſer ego hō,qs me liberabit de corpe mortis hui⁹? Hac autē
ebrietate q̄ obliuiſcimur præceptoꝝ dei, & uitijs atq̄ pctis
Pſ.142.a om̄is impleť humana cōditio: dicēte propheta:Non iuſtifi/
cabiť in conſpectu tuo omnis uiuens:nō ad cōparationem
dei(ut ueteres & noui hæretici uolūt & patroni hæreticoꝝ):
Reg.16.b ſed ad ſcientiā eius:Homo em̄ uidet in facie,deus in corde:
& qđ nobis interdū mundū uidetur, illius oculis ſordidū
deprehendiť : nō ſolum uulgus ignobile uiliſq̄ plæbecula:
ſed reges eccleſiarū de ſtirpe ſiue filij dauid:qui ſedent reſu/
pini erectaq̄ ceruice & protento aqualiculo ſuper thronum
eius: ſacerdotes quoq̄ ipſi, ſecūdus in eccleſiaſtico honore
gradus:& prophetæ qui uideną habere ſcientiā ſcripturarū:
& omnes habitatores hieruſalē,pro uarietate peccatorū cō/
pleną:ſiue iuda, ut addidere Lxx. Cūq̄ ebrij fuerint,diſper
guną a ſocietate ſui: patreſq̄ a filijs,& filij a patribus ſeparā
tur,ut diuerſis polluaną hæreſib⁹:& ſub chriſti nomie inter
ſe digladieną,& dimicent contra matrē ſuā quæ eos genuit
eccleſiā. Vnde dicit:Non deſyderabo eos: ſed odio habebo
ſempiterno:non parcam & non concedā neq̄ miſerebor:nō
crudelitate ſententiæ,ſed ueritate iudicij. Qui enim meos
populos trucidarūt,ipſi in æternū peribūt.Poteſt hoc & iu/
xta hiſtoriā ſimpliciter accipi,ꝙ reges,ſacerdotes & ꝓphetæ
& omnis populus hieruſalē inebriandus ſit calice babylo/
nio, & captiuitatis obruendus malis. b ¶ Audite ⁊ auri/
bus percipite ⁊c. Quia ſupra dixerat:omnis uter implebiť
uino:ita ut reges quoq̄ & ſacerdotes & prophetæ & om̄es
habitatores hieruſalē impleręt ebrietate:propterea iungit
& dicit: Audite & auribus ꝑcipite,tam extrinſecus q̄ intrin
ſecus,tam mēte q̄ corpore:& nolite eleuari per ſuꝑbiā,cogi/ C
tantes fragilitatē ueſtrā: & qđ nullus ſit qui pro qualitate
peccati hac ebrietate careat. Vnde diſperdiť atq̄ corrumpiť
& dei miſericordia indignus eſt,eleuans ſe aduerſus eū per
ſuꝑbiā. c ¶ Date dn̄o deo veſtro gloriā anteq̄ cōtenebre/
ſcat ⁊ anteq̄ offendant
pedes veſtri ⁊c. Eos
quibus dixerat ſermo
diuinus:Audite & au/
ribus ꝑcipite,& nolite
eleuari: nūc prouocat
ad pœnitentiā:ut pri/
uſq̄ ducaną babylo/
nē & offendant pedes
eorū ad montes caligi
noſos ſiue tenebroſos
dent gloriā deo. Vnde
& peccatorib⁹ ſæpe di
citur:Date gloriā deo. Pſ.67.g
Qđ autē babylon &
omnis regio chaldæo
rū, montes caliginoſi
ſiue tenebroſi appellē/
tur:in principio Eſaiæ
contra babylonē legi/
mus,ubi ſcriptum eſt:
Suꝑ montē caligino/ Eſa.13.a
ſum leuate ſignū, qđ
hebraice dicitur נשא
Hoc itaq̄ præcipit: ut
anteq̄ ducaną in capti
uitatē & ſeruitutis ma
la ſentiant,agant pœ/
nitentiam. Cūq̄ expe/
ctēt lucē, ſeſſuri ſint in D
tenebris. Sin autē,in/
quit,me audire nolue/
ritis in abſcondito:iu/
xta Aquilā in tenebriſ
plorabit anima ueſtra:
ſiue iuxta Lxx. a facie
ſuꝑbiæ:ut ne gemitus
quidē & plorat⁹ liber
ſit:ne uictorum offen/
dātur oculi. Poſſumus autem & ſic locū iſtum interpretari:
Saluator loquiť: Operamini dū dies eſt:ueniet nox quādo Ioh.9.a
nullus ultra poteſt oꝑari. De hoc tēpore & Eſaiæ uaticiniū
eſt. Stellæ em̄ cœli & orion & omnis ornatus cœli lucē non Eſa.13.b
dabunt:& tenebrabuną orto ſole, & luna non dabit lucem.
Sophonias quoq̄ in eadē uerba conſentit dicens: Dies tri/ Soph.1.d
bulationis & anguſtiæ:dies miſeriæ & perditionis: dies te/
nebrarū & turbinis: dies nubis & caliginis. Prius ergo q̄ iu
dicij tempus adueniat, & offendant pedes ueſtri ad mōtes
tenebroſos,aduerſarias ſcilicet fortitudines, quæ tormētis
& cruciatibus præpoſitæ ſunt,agamus pœnitentiā:ne expe/
ctantes lucem, noctis tenebris inuoluamur: ſciamuſq̄ niſi
hoc fecerimus,ploraturā animā,uel dei uel prophetæ a facie
noſtræ ſuperbiæ, dei uerba audire nolentium: Vnde & ipſe
propheta dicit. d ¶ Plorans plorabit hieruſalē ſiue plora
bit ⁊c. Omnis autem cauſa cruciatuū eſt , ꝙ captus ſit grex
dn̄i. Dicamus iudæis & noſtris iudaiçātibus, qui ſimplicē
tantū & occidentē ſequuną hiſtoriā: niſi audieritis abſcōdi/
te: hoc eſt in myſterio ſiue in tenebris quas poſuit deus la/ Pſ.17.b
tibulū ſuum: & iuxta Salomonem, ut intelligant parabolā
& tenebroſum ſermonē:plorabit anima prophetæ ſiue ipſo/
rum a facie ſuperbiæ:dum per contumaciam reſiſtunt deo.
Vnde & fletus erit iugis lachrymæq̄ perpetuæ: eo ꝙ a uero
nabuchodonoſor captus ſit grex domini atq̄ corruptus.
e ¶ Dic regi ⁊ dominatrici/ſiue dicite regi ⁊ potētibus: Hu
miliamini/ſedete ⁊c. Prophetæ præcipitur, ut loquatur regi
leconiæ & matri eius: quā dominā & dominatricē ſiue regi
nam appellat:ut humilientur & in puluere ſedeant : perdi/
diſſe em̄ eos regiam dignitatē & regi tradendos babylonio.

est qui aperiat. Translata est omnis iudæa Siue transla
tus ē omīs iuda) trāſmigratiōe Siue captiuitate) ꝑfecta.
a Leuate oculos ueſtros, & uidete qui uenitis ab aquilo/
ne: ubi eſt grex q datus eſt tibi pecus inclytū tuū? Quid
dices cum uiſitauerit te? Tu enim doces eos aduerſum
b te, & erudis in caput tuum. Nunquid non dolores ap/
prehendent te, quaſi mulierem parturiētem? Qđ ſi di/
xeris in corde tuo: quare uenerūt mihi hæc: propter mul
titudinem iniquitatis tuæ reuelata ſunt uerecundiora
tua: pollutæ ſunt Siue dehoneſtatæ ſunt) plantæ tuæ. Si
c mutare poteſt æthiops pellem ſuam: aut pardus uarie/
tates ſuas: & uos poteritis benefacere cū didiceritis ma/
d lum. Et diſſeminabo eos quaſi ſtipulam quæ uento ra/
ptaē in deſerto. Hæc ſors tua parſqꝫ mēſuræ tuæ a me
dicit dn̄s: ſiue & pars inobedientiæ tuæ aduerſum me.
e Quia oblita es mei & confiſa es Siue ſperaſti) in men/
dacio: unde & ego nudaui Siue nudabo) & reuelabo fe
mora & poſteriora tua contra faciem tuam: & appa/
rebit ignominia tua: adulteria tua & hinnitus tuus: ſce/
f lus uel alienatio fornicationis tuæ. Super colles in agro
uidi abominationes tuas: Væ tibi hieruſalem: non
mundaberis Siue quia non es mundata) poſt me: uſqꝫ
quo adhuc?

Ca. XIIII

Quod factū

E Ciuitates auſtri clauſæ ſunt: id eſt tribus iudæ & hieruſalē:
quæ iuxta ſolitudinē ad auſtrū uerſa eſt: & nō eſt qui aperiat
obſidione circūdatas. Tranſlata eſt omnis iudæa ſiue omīs
iuda tranſmigratione perfecta: ſiue recepit qđ merebatur,
& completū eſt in ea: ait em̄ Lxx. tranſtulerunt. Delyrat in
hoc loco: qui regē, chri
ſtum: & potētes, ange/
los uel apoſtolos intel
lexerit, ut aſſumāt cor/
pus humilitatis, & in
puluere ſedeāt: & amit
tant: uel rex uel poten/
tes de capite ſuo coro/
nam & gloriam forti/
tudinis. Ciuitates qꝫꝫ
auſtri clauſas, interpre
tatur infernum & quæ
nulli aperiantur: om/
nēqꝫ gloriā iudæ eſſe
tranſlatam: quādo in
paſſione completū eſt:
Pſ. 13. a Omnes declinauerūt,
ſimul inutiles facti ſūt:
non eſt qui faciat bo/
num, non eſt uſqꝫ ad
unum. Verbū hebrai/
cum גְּבִירָה, Aqui/
la & Symmachus do/
minatricem, & domi/
nam interpretati ſunt:
qđ Lxx. putauerunt
גבורות potenteſqꝫ di
xerunt. a Leuate
oculos veſtros ⁊ vide/
F te qui venitis ab aqui/
lone ꝛc. Præcipitur ha
bitatoribꝰ hieruſalē ut
eleuent oculos ſuos, &
uideant chaldæos ab
aquilonis parte ueni/
entes: interrogaturqꝫ
ipſa ciuitas & dicitꝰ ei:
Vbi eſt grex qui datus eſt tibi, pecus inclytum tuum? Vbi
eſt populus tuus quem a deo acceperas? Vbi illa tanta &
inclyta multitudo, ut totius prouinciæ turbam in unum lo/
cum crederes congregatam? Quid dices cum te uiſitauerit
dominus in uirga ſua: & babylonijs tradiderit hoſtibus:
q̊s aduerſum te, uel in caput tuū, uel a principio ipſa docui/
ſti: ut ad eorum auxilia confugeres, & ipſorum idola ſecta/
reris? qui ſub occaſione amicitiæ tuæ didicerūt per qđ iter
ad te uenire deberēt. Audiat hoc eccleſia negligens, qđ ipſa
doceat aduerſarios ſuos quomodo eam poſſint ſpiritali ca/
ptiuitate comprehendere: & pecus eius beſtiarum crudelita
te lacerare. b Nunquid non dolores apprehendēt te quaſi
mulierem parturientē ꝛc. Dum neſcis: quaſi mulierē partus
ſubitus: ita te captiuitas repentina cōprehēdet. Qđ ſi cauſa
ri uolueris & quærere cur tradita ſis hoſtibꝰ: audi manifeſte
multitudinē hæc tibi feciſſe iniquitatis tuæ: ut quaſi mulie/
ris meretricis ſublatis ueſtibus, reuelaretur ignominia tua:
& oſtenderentur publice fornicationes tuæ. Per quæ diſci/
mus, quādiu fuerint minora peccata, agere dominū patien
ter, & expectare pœnitudinem noſtram. Sin autem uolueri/
mus delictis copulare delicta, & cumulū facere peccatorū:
reuelabūtur pudenda noſtra: & oſtendentur cunctis plantæ
Matth. 10. c noſtræ, uel in præſenti ſæculo uel in futuro. Nihil eſt em̄ oc/
cultum qđ non reueletur: quando implebitur illud Danie/
Dan̄. 12. a lis: Iſti reſurgent in uitam æternam: & illi in opprobrium &
confuſionem ſempiternam. c Si mutare poteſt ęthiops
pellē ſuam: aut pardus varietates ſuas ꝛc. Hoc teſtimonio
utunē aduerſus eccleſiam, qui diuerſas cupiūt aſſerere natu
ras: & tantam dicunt eſſe uel nigredinē uel uarietatē pecca/
torum: ut in candorem, & unius coloris pulchritudinē tran
ſire non poſſint: non attendentes hoc qđ ſequitur: Et uos
poteritis benefacere cum didiceritis malum. Quicquid em̄ G
diſcitur, nō naturæ eſt, ſed ſtudij & propriæ uolūtatis: quæ
nimia cōſuetudine & amore peccandi q̊dāmodo in naturā
cōuertiē. Sed hoc qđ hominibꝰ īpoſſibile eſt, deo poſſibile
eſt: ut nequaqꝫ æthiops & pardus ſuā uideātur mutare na/
turam: ſed ille qui in
æthiope operaē & par
do, dicente Apoſtolo:
Omnia poſſum in eo Phil. 4. c
qui me confortat chri/
ſto. Vnde & in alio lo/ 1. Co. 15. b
co: Amplius, inquit, il
lis omnibus laboraui:
nō ego autem, ſed gra/
tia dei quæ in me eſt.
Et uiuo iam non ego, Gal. 2. d
uiuit uero in me chri/
ſtus. Et iterum ſcriptū
legimus: Quid habes 1. Co. 4. b
qđ nō accepiſti? Si aūt
accepiſti, quid gloria/
ris quaſi non accepe/
ris? Quas ob cauſas
nō glorieē ſapiēs in ſa Ie. 9. a
pientia ſua: neqꝫ fortis
in fortitudine ſua: nec
diues in diuitijs ſuis:
nec pudicus in ſua pu
dicitia, ſciens ꝙ in om
nibus his chriſti uir/
tus ſit, nō eorum qui
in ſuis uirtutibus glo/
riātur. d Et diſſe/
minabo eos quaſi ſti/
pulā quę vēto raptaē H
in deſerto ꝛc. Quia ni
mia conſuetudine ma
lorum non potuerunt
mutare naturam, non
uitio cōditoris, ſed ſtu
dio inoliti ſceleris: pro
pterea quaſi ſtipulam
uento raptatā diſper/
gam eos in ſolitudinē: iuxta illud qđ alibi ſcriptū eſt: Tanqꝫ Pſ. 1. b
puluis quem proijcit uētus a facie terræ. Facitqꝫ apoſtrophā
ad ipſam hieruſalē: ꝙ hæc ſit ſors eius: & iſta pars quā ipſa
ſibi elegerit, menſuram cumulatam atqꝫ perfectam, & ſuper Luc. 6. f
effundentem: ſiue partem inobediētiæ ſuæ: qua noluit deo
acquieſcere. In qua enim menſura menſurauerit, remetietur Matth. 7. a
illi. e Quia oblita es mei ⁊ cōfiſa es ſiue ſperaſti in men/
dacio ꝛc. Cauſa diſperſionis hieruſalem, ꝙ oblita ſit dei &
confiſa uel ſperauerit in mēdacijs. Qui præter deum in re/
bus confidit ſæculi, obliuiſcitur dei. Vnde reuelātur fœmo
ra uel poſteriora eius: ut uideat ignominiam ſuam: & quæ
retro eſſe deberent, fiant in prioribus: Cernatqꝫ ipſa qđ fe/
cit: & appareat ignominia eius: non tantū ipſi, ſed & omni/
bus. Adulteria, inquit, tua & hinnitus tuus: non ſolum libi
dinem, ſed inſaniam oſtendit libidinis: equarum more quæ
ad coitum geſtiunt: ut eſt illud Vergilij: Hippomanes uero
quod nomine dicunt Paſtores, lentum diſtillat ab inguine
uirus. Rogemus ieſum, ut nec in præſenti nec in futuro ſæ/
culo reuelet fœmora & poſteriora noſtra: ſed ut deleat om/
nes iniquitates noſtras & omnia ſcelera apparere nō faciat.
f Super colles in agro vidi abominationes tuas: Vę tibi
hieruſalem ꝛc. Non ſolum in media urbe hieruſalem: ſed in
omni colle cunctiſqꝫ regionibus uidi idola tua: unde di/
citur ad eam: Væ tibi hieruſalem: quia non es mūdata poſt
me: ut cum mea te iactares ſequi ueſtigia: & cōfeſſionē mei
nominis uentilares: tamen nunqꝫ purgata ſis: quia oblita
es mei & ſperaſti in mendacijs. Vnde increpat eam & dicit
Vſqꝫ q̊ adhuc? Et eſt ſenſus: quādiu te expectabo? quādiu
feram? uſqꝫquo obliuiſceris mei in finem: & mea præcepta
contemnes? Fornicatur in collibus & in agris, & nunqꝫ mū
datur qui erecta ceruice per ſuperbiam nō humiliatur ſub

poten

A potenti manu dei: ſed in ſuis ſceleribus uitijſq̃ confidit.

a Vod factum eſt uerbum domini ad Hiere/
b miam de ſermonibus ſiccitatis. Luxit iudæa Siue iuda): & portæ eius corruerunt Siue uacuæ factæ ſũt): & obſcuratæ Siue cõtenebratæ ſunt) ſuper terram: & clamor hieruſalem aſcẽdit. Maiores eius miſerũt minores ſiue iuniores ſuos ad aquã: uenerunt ad hauriendum ſiue ad puteos, & non inuenerunt aquam: reportauerunt uaſa ſua uacua. Confuſi ſunt & afflicti, Siue erubuerunt): & operuerunt capita ſua propter terræ uaſtitatem: ſiue & opera terræ: quoniam defecerunt: quia non uenit, ſiue non erat, pluuia ſuper terram: confuſi ſunt agricolæ: operuerunt capita
c ſua. Nam & cerua Siue ceruæ) in agro peperit Siue pepererunt: & reliquit Siue reliquerunt) quia non erat herba. Et onagri ſteterunt in rupibus: traxerunt uentum quaſi dracones: defecerunt oculi eorum: quia non erat her/
d ba ſiue fœnum. Si iniquitates noſtræ reſponderint Siue reſtiterint) nobis: domine fac propter nomen tuum: quoniam multæ ſunt auerſiones noſtræ uel peccata noſtra. Tibi peccauimus expectatio iſrael: ſaluator eius in tempore tribulationis.

e HEB. Quare futurus es quaſi colonus in terra: & quaſi uiator declinans ad manẽdum? Quare futurus es uelut uir uagus aut fortis q nõ poteſt ſaluari?

SEP. Quare factus es ſicut aduena in terra: & quaſi indigena, diuertens ad manẽdum? nunquid eris quaſi homo dormiens & quaſi uir q ſaluari nõ poſſit?

f Tu autem in nobis es domine, & nomen tuum inuocatũ eſt ſup nos: ne derelinquas nos: Siue ne obliuiſcaris
g noſtri). Hæc dicit dñs populo huic: quia dilexit Siue dilexerunt) mouere pedes ſuos: & non quieuit Siue nõ pepercerunt): & domino nõ placuit: Siue & de⁹ nõ placuit ſibi in eis):

Quod factum eſt verbum dñi Ca. XIIII ad Hieremiã de ſermonibus ſiccitatis. Iræ dei uniuerſa conſentiũt. Vnde & ſol ſuper peccatores occidit meridie: & luna aſtraq̃ & cætera nõ dant lumen ſuũ. Putandũq̃ eſt obſidionis tempore pluuias non fuiſſe: ut ſterilitatem obſeſſi ſuſtinerẽt aquæ. Vno quippe fonte ſiloe: & hoc non perpetuo utitur ciuitas: & uſq̃ in præſentem diem ſterilitas pluuiarũ, non ſolum frugum: ſed & bibendi inopiam facit. (Amos.8.c)

b Luxit iudęa ſiue iuda ⁊ portę eius corruerunt ⁊c. Tẽpore ſiccitatis, quãdo famem patitur multitudo audiendi & diſcendi ſermonem dei: luget iudæa, cultum dei prius habere ſe iactans, & cõfeſſionẽ ueræ fidei: portæq̃ eius: uel uacuantur uel corruũt: quas ad ſenſus referre debemus, per quos animæ concipitur diſciplina. Tunc obſcurãtur omnia: & inuoluũtur tenebris: & nequaq̃ in hie B ruſalẽ ratio regnat & ſermo doctrinæ: ſed clamor atq̃ confuſio. Maiores q̃q̃ q debe rẽt ipſi pgere ad hauriendas aq̃s, mittũt iuniores in qb⁹ cani non ſũt ſapiẽtiæ: & idcirco ueniunt ad puteos, & nõ inueniũt aq̃s quas patriarchas inueniſſe narrat hiſtoria. Reportãt uaſa ſua uacua: iuniores uidelicet: nõ q̃ aquæ nõ fuerint: ſed q̃ illi inuenire nõ potuerint. Cõfuſi ſũt & afflicti, ſiue erubuerunt & operuerũt capita ſua:
(.Co.3.d) qa nõ poterãt dicere cũ Apl̃o: Nos autẽ reuelata facie gloriã dñi contẽplamur. Propter terræ uaſtitatẽ, ſiue & terræ opera defecerunt: per quæ ad dei noticiam pergimus. Cauſaq̃
(Eſa.5.b) perſpicua: quia non uenit inquit pluuia ſuper terram. Mandatum eſt quippe nubibus ne pluerent ſuper eam imbrem.
(.Co.3.b) Agricolæ quoq̃, quorũ unus loq̃t: Dei agricultura eſtis, dei
(3.Io5.b) ædificatio eſtis. Et in alio loco: Dei coopatores ſum⁹: operiũt caput ſuum: & confunduntur: intelligẽtes ſine dei gratia & adiutorio fruſtra ſe tendere. c Nam ⁊ cerua ſiue ceruę in agro peperit ſiue pepererũt ⁊c. Grandis ſterilitas, quãdo & ceruæ in agro pariunt & relinquunt fœtus ſuos, quia non ſit herba uel fœnũ: ut quæ odore nariũ ſerpẽtes extrahũt de cauernis & uenenata interficiũt animãtia: cibo gratiæ nõ utãtur. Onagri quoq̃ de quibus ſcriptum eſt Iob triceſimonono: Quis dimiſit in ſolitudine onagrum liberum: plana & campeſtria relinquẽtes: ſtent in rupibus & currere nequeãt: & attrahant uentũ in ſimilitudinẽ draconũ: deficiãtq̃ oculi eorũ, & clarã lucẽ cernere nequeãt, rationabilibus ſubtractis C cibis. Siccitas hæc ſæpe accidit in eccleſijs, q̃n cerui & onagri inueniũtur in populis: & magiſtrorũ penuria contabeſcũt. Sunt qui poſſunt diſcere: & non ſunt qui poſſunt docere.

d Si iniq̃tates noſtrę reſpõderint ſiue reſtiterint nobis ⁊c. Si dubitamus quare nõ deſcendant pluuiæ ſuper terrã: quare cuncta arditate marceſcãt. Audiamus, iniquitates noſtræ reſtiterunt nobis: propterea dñe, non ſcd'm opera noſtra, ſed ſcd'm ſanctũ nomen tuũ uince multas auerſiões nr̃as. Tibi em̃ peccauim⁹: quẽ cordis ſecreta non fallũt: & te p̃ſtolamur q uera ſpes & expectatio es iſrl': & ſaluas eos in tp̃e tribulatiõis, iuxta illud qd' ſcriptum eſt: Ad dñm cũ tribularer clamaui & exaudiuit me. (Ps.119.a) Dicamus & nos in tempore ſiccitatis, aquarũq̃ penuria: Tibi peccauimus, & malum corã te fecimus: (Ps.50.a) tuũ preſtolamur aduẽtũ: qui ſaluas iſrael, nõ ſuo merito, ſed tua clæmẽtia. e Quare futurus es quaſi colon⁹ in terra ⁊ q̃ſi viator ⁊c. D Iudæi hunc locũ ſic intelligũt. Quare ſegregas te a populo tuo: & q̃ſi uiator, ppter unius horæ refrigeriũ nõ curas quali utaris hoſpitio: ſed ad alia tranſiturus nõ ſaluas populũ tuũ, & templũ quondã inclytum deſeris? Noſtri uero de futura chriſti diſpẽſatiõe dici putant: q̃ futurus ſit peregrinus in terra: & paruo tempore terræ uſurus hoſpitio: & q̃ſi uir pertrãſiẽs ac robuſtus, relicto iſrl' tendat ad gentiũ multitudinẽ: ut de loco ad locũ, de populo ad populũ, de templo ad eccleſiam tranſeat. Qd' autem iuxta Lxx. dicitur: Nunquid eris quaſi homo dormiens, & quaſi uir qui ſaluari non poſſit: ſimilitudinem ponit & non rei ueritatem, ſcd'm illud qd' ſcriptum eſt: Surge cur dormis domine? non qd' dominus dormiat: de quo dicitur: Non dormitabit neq̃ dormiet qui cuſtodit iſrael: ſed (Ps.120.a) q̃ his uideatur dormire quos deſerit. Deniq̃ in ſequẽtibus non ſcribitur: uir dormiens qui ſaluari non poſſit: ſed quaſi uir: in utroq̃ ἀντροπωπάθως ſcribitur. f Tu autem in nobis es domine ⁊c. Qui apud iudæos quaſi aduena futurus es & uiator, & uir uagus: & antiquã deſerens manſionem in nobis habitas: & nomen tuum inuocatum eſt ſuper nos, ut appellemur chriſtiani: idcirco ne derelinquas nos: & ne obliuiſcaris noſtri, quibus de futuro aduẽtu tuo, omniũ prophetarum ora cecinerunt. g Hęc dicit dñs populo huic: quia dilexit ſiue dilexerunt mouere pedes ſuos ⁊c. Dicente populo: q̃re factus es ut aduena & uiator & uagus: ut

E tuam deſeras manſionẽ? Reſpondet dominus populo quon
dam ſuo. Vis noſſe rationem, auſculta qđ dicitur: Quia di
lexit populus mouere pedes ſuos, & nõ abſtulit eos de com
pede peccatorum, ſiue non quieuit: & ſtare non potuit: idcir
co & ego deſerui eum: & nulla eſt in illo mihi complacẽtia.
Qui igitur diu diſtu/
lit & per patiẽtiam no/
luit punire peccantes:
quia in ſcelere perman
ſerunt, recordabiť ini/
quitatum eorum: &
quaſi ægrotantium &
deum non ſentiẽtium
peccata uiſitabit, ut ul/
tra peccare deſiſtant.
Notandum autem in
ſcripturis ſanctis: qđ
ſemper peccatorũ mo/
ueantur pedes: & ſan/
ctis dicatur cum Moy
Deu.5.d ſe: Tu uero hic ſta me/
cum. Et alibi ſcriptum
Ps.134.a ſit: Laudate ſerui do/
minũ: qui ſtatis in do/
mo domini: in atrijs
domus dei noſtri.
a Et dixit dominus
ad me: Noli orare
pro populo iſto in bo/
nũ. Cum ieiunauerint
non exaudiam preces
eorum &c. Stultum eſt
orare pro eo qui pec/
cauerit ad mortem, di/
1.Ioh.5.d cẽte Ioanne: Eſt pecca/
F tum ad mortem: non
pro illo dico ut roget
quis. Omnis iniqui/
tas peccatum eſt: & eſt
peccatum non ad mor
tẽ. Ieiunia & præces &
uictimæ, & holocau/
ſta tunc proficiunt, cũ
recedimus a uitijs: &
flemus antiqua pecca/
ta. Sin autem in ſce/
leribus permanentes,
putauerimus, uotis at
q; ſacrificijs redimere
nos: uehementer er/
ramus, iniquum ar/
bitrantes deum. Qui
enim ſemel gladio &
fami & peſti fuerit de/
ſtinatus: nullis præci/
bus erui poteſt. Vnde
& prophetæ dicitur: ne fruſtra roget quod impetrare non
poſſit. b Et dixi ah/ah/ah/domine deus meus: ſiue qui
es domine deus: prophete dicunt eis: non videbitis gladiũ
& fames non erit in vobis &c. Audiant hæc magiſtri, qui pec
cantibus & in ſuis uitijs permanentibus proſpera pollicen
tur: qui dicunt diuitibus: non uidebitis gladium tormen/
torum dei, & fames non erit in uobis. Saturabimini quip/
pe ſermonibus dei: & pacem dabit uobis dominus ueriſſi/
mam in loco eccleſiæ ſiue hieruſalem. Quod autem dixit
iuxta hebraicũ tertio אהה a a a: ad priora reſpondit, ubi
dñs fuerat cõminatus dicens: Gladio, & fame & peſte ego
conſumam eos. Quia igitur prophetæ, immo pſeudopro/
phetæ falſa polliciti ſunt: ideo dominus locutus eſt per Hie/
remiam: Nolite audire uerba pſeudoprophetarum: qui non
a me miſſi ſunt: ſed ſua uoluntate uenerunt. Vnde nequaq;
prophetæ, ſed diuini ſunt appellandi: qui ſeductionem po/

ſibi in eis): nunc recordabitur iniquitatum eorum: &
a uiſitabit peccata eorum. Et dixit dominus ad me: No/
li orare pro populo iſto in bonũ. Cum ieiunauerint, nõ
exaudiam præces eorum: & ſi obtulerint holocauſto/
mata & uictimas, non ſuſcipiam eas: quoniam gladio,
b fame & peſte ego conſumam eos. Et dixi ãh, ah, ah, do/
mine deus meus: Siue qui es domine deus): prophe/
tæ dicunt eis: non uidebitis gladium, & fames non
erit in uobis: ſed pacem ueram dabit uobis in loco iſto.
Et dixit dominus ad me: falſo prophetæ uaticinantur
in nomine meo: non miſi eos & non præcepi eis: neq;
locutus ſum ad eos uiſionem mendacem: & diuinatio/
nem fraudulentam: & ſeductionem cordis ſui prophe/
c tant uobis. Ideó hæc dicit dominus de prophetis qui
prophetant in nomine meo quos ego non miſi: dicen/
tes, gladius & fames non erit in terra hac: gladio & fa/
me conſumentur prophetæ illi: Et populi quibus pro/
phetarunt, proiecti erunt in uijs hieruſalem præ fame
& gladio: & non erit qui ſepeliat eos: ipſi & uxores eo/
rum; filij & filiæ eorum: & effundam ſuper eos malum
d ſuum, Siue mala ſua). Et dicẽs ad eos uerbum iſtud: De
ducant oculi mei lachrymam Siue deducant oculi ue/
ſtri lachrymas) per diem & noctem: & non taceant, ſiue
non ceſſent: quoniam contritione magna contrita eſt
e uirgo filia ppłi me, plaga peſſima uehementer. Si ẽgreſ/
ſus fuero ad agros: ecce occiſi gladio: & ſi introiero in ci/
uitatem: ecce attenuati fame ſiue dolore famis. Prophe
ta quoq; & ſacerdos abierunt in terram quam ignora/
f bant. Nũnquid proijciẽs abiecisti iudam: aut ſion abo/
minata eſt anima tua? quare ergo percuſſiſti nos ita
ut nulla ſit ſanitas? Expectauimus pacem, & non eſt bo
num: & tempus curationis, & ecce turbatio.
Cognouimus dñe

pulo loquuntur. Multo enim melius eſt timore pœnarum G
emendare peccata: q̃ ſpe proſperorum diuinæ ſentẽtiæ ſub/
iacere. c Ideo hec dicit dominus de prophetis qui pro/
phetant in nomine meo quos ego non miſi dicẽtes: gladius
& fames &c. Caueant pſeudoprophetæ qui proſpera ꝓmit/
tendo ſupplantant po
pulum dei: ne & ipſi
pereant, & decœptus
populus ſimili delea/
tur interitu: iaceantq;
in uijs hieruſalem, &
domini præcepta cal/
cantes, fame & gladio
pereant: & non ſit qui
ſepeliat eos: nec igno/
miniam eorum pulue
re operiat pœnitentiæ.
Et ipſi enim prophetæ,
& populus, uxoreſq;
eorum & filij & filiæ
omniſq; generatio abſ
q; ullo pollinctore in
ſterquiliniũ erit. Quã
ti iacent in uijs hieru/
ſalem: quot cernimus
inſepultoſ recipere ma
la ſua: quæ domino ef/
fundente patiuntur?
d Et dices ad eos
verbum iſtud: Dedu/
cant oculi mei lachry/
mam, ſiue deducãt ocu
li veſtri lachrymas &c.
Dupliciter hic locus H
intelligitur: uel q; ipſe
deus plangat populũ
ſuum & oculi eius fle/
re non ceſſent: uel cer/
te imperet ut populo/
rum oculi lachrymis
fluant: nec leue eſſe qđ
plangendum ſit: cum
uirgo filia populi ſui
cõtritione maxima &
plaga intolerabili per/
cuſſa ſit. Alij ex pſona
ꝓphetæ hæc dici arbi/
trantur. e Si egreſ
ſus fuero ad agros: ec/
ce occiſi gladio: & ſi in/
troiero in ciuitatẽ: ec/
ce attenuati fame &c.
Iuſta cauſa plangẽdi,
qđ uirgo contrita ſit:
filia percuſſa: populuſ
q; deletus. Si enim in/
quit foras exire uoluero, interfectos uidebo: ſi ingredi ciui/
tatem, attenuatos & oſſibus uix hærentes, famis neceſſitate
conſpiciam. Et quid mirum hoc de plæbe & ignobili uulgo
dicere? cum prophetæ quoq; & ſacerdotes qui alijs proſpe/
ra prophetabant, & qui debebant legis aperire mãdata: ipſi
ierint in terram quã ignorabãt: & captiuitatis ſuſtinuerint
malum. Audiant hoc noſtri prophetæ & ſacerdotes, qđ
nec intus nec foris propter negligentiam eorum ſit ulla ſecu
ritas: qđ & eos ſcandaliçent qui foris ſunt: & eos q intus fa/
me interire patiantur: & qui auctores fuerint peccandi, ſint
cruciatuum ſocij. f Nunquid proijciens abiecisti iudam
aut ſion abominata eſt anima tua? quare ergo pcuſſiſti nos
ita vt nulla ſit ſanitas? Expectauimus pacẽ &c. Miratur pro/
pheta qđ iudã & hieruſalẽ, duarũ tribuũ uidelicet regnũ, in
quo erat religio dei, & templi cerimoniæ: dominus tam re/
pente proiecerit & tanta percuſſerit plaga: ut nulla poſſit
adhiberi

A adhiberi medicina. Expectauimus (inquit) pacem & tempus curationis: & nullum eſt bonum, ſed econtra turbatio: ut ubi prius fuerat cultus dei atq; tranquillitas, ibi ſeditionibus & hoſtili fremitu omnia complerentur. Si ergo quando q; noſtra ſion noſterq; Iuda abijcitur, & abominať illum anima dei: nequaq; miremur, ſed magis dicamus qđ ſequitur: a ℂ Cognouimus domine impietates noſtras: & iniquitatem patrum noſtrorum: quia peccauim⁹ tibi. Et nos (inquit) & patres noſtri eadem dementia, dei præcepta neglexi mus: & impleta eſt in nobis menſura maiorum: ut quicquid illis defuerat, noſtro cumulo compleretur. Vnde Ps. 108. b & de Iuda dicitur: In memoriam redeat iniquitas patrū ei⁹ in conſpectu domini: & peccatum matris eius nō deleatur. Fiant contra dominum ſemper: & diſpereat de terra memoria eorū. b ℂ Ne nos des in opprobriū propter nomen tuum: neq; facias nobis contumeliam: ſolij gloriæ tuæ recordare ꝛc. Soliū gloriæ dei non ſolū arbitremur tēplum B iudææ, qđ ſæpe deſtructum eſt, ſed omnem ſanctū: iuxta illud qđ ſcriptum eſt: Thronū eius in terram alliſiſti. Tunc allidit atq; deſtruitur, quando multitudine peccatorū offenderit deum: ſed tamen qui ſua culpa perijt, domini clæmētia ſuſtentatur: quæ mutatur ſeueritate ſententiæ, ſi irritum faciat dominus pactum ſuum: quo nos ſaluos futuros eſſe pollicitus eſt. c ℂ Nunqđ ſunt in ſculptilibus gentium qui pluant ꝛc. Poſt multos varioſq; ſermones, redit ad titulum prophetiæ, in quo ſcriptū eſt: ꝙ factum eſt uerbum domini ad Hieremiam de ſermonib⁹ ſiccitatis. Ergo quod dicit, hoc eſt: quia dæmonum ſimulacra nō poſſunt pluere: nec cœli per ſe dare imbrem ſuū: ideo tu domine deus noſter quem ſemper expectauimus: in quem ſpes noſtras conuertimus & uota, tu da pluuiam tuam. Tua enim ſunt omnia: & quicquid boni eſt, ſine te cuius eſt, dari non poteſt. Dicamus hoc & contra hæreticos, qui pluuiam doctrinarū tribuere nō poſſunt. Et cum ſe cœlos eſſe promittant: & de Ibi. 18. a ſe ſcriptum glorientur: Cœli enarrant gloriam dei: tamen imbres non poſſunt donare doctrinæ. Solus eſt enim deus qui ſuū inſtruat populū, & diuerſitates gratiæ tribuat expectantibus ſe. Ca. XV

ET dixit dn̄s ad me: Si ſteterit moyſes et ſamuel coram me ꝛc. Hos em̄ legimus iræ dn̄i ꝓ pp̄lo reſtitiſſe: & iā impēdentē auertiſſe ſentētiā. Et ſi (inquit) illi ſteterint uel in cōſpectu meo, uel cōtra me: q̄rū Exo. 32. c uni dixit deus: Dimitte me, & percutiam populū iſtum: tn̄

a Cognouimus domine impietates noſtras, & iniquitatem patrum noſtrorum: quia peccauimus tibi. Ne nos
b des in opprobrium propter nomen tuum: neq; facias nobis contumeliam. Solij gloriæ tuæ recordare: ne irritum
c facias fœdus tuum nobiſcū. Nunquid ſunt in ſculptilibus gentium qui pluant: aut cœli poſſunt dare imbres? Nonne tu es domine deus quem expectauim⁹? tu enim feciſti omnia hæc. Ca. XV

d ET dixit dominus ad me: Si ſteterit Moyſes & Samuel coram me Siue contra me): non eſt ani
e ma mea ad populum iſtum. Ejice Vel emitte) il
f los a facie mea & egrediantur. Quod ſi dixerint ad te: Quo egrediemur? Dices ad eos: Hæc dicit dominus: Qui ad mortem, ad mortem: & qui ad gladium, ad gladium: & qui ad famem, ad famem: & qui ad captiuitatem, ad captiuitatem. Et uiſitabo ſuper eos quatuor ſpecies dicit dominus: gladium, ad occiſionem: & canes, ad lacerandum: & uolatilia cœli & beſtias terræ,
g ad deuorandum & diſſipandum. Et dabo eos in feruorem, Siue commotionem) & anguſtias uniuerſis regnis terræ: propter Manaſſen filium Ezechiæ regis Iuda, ſu
h per omnibus quæ fecit in hieruſalem. Quis enim miſerebitur tui hieruſalem? aut quis contriſtabitur pro te?
i aut quis ibit ad rogandū pro pace tua? Tu dereliquiſti
k me dicit dominus: retrorſum abijſti. Et extendam manum meam ſuper te, & interficiam te: laboraui rogatus Siue rogans: (pro quo Lxx. tranſtulerūt: nequaq; ultra
l dimittā eos). Et diſpergā eos uentilabro in portis terræ, Siue populi mei). Interfeci & perdidi populū meū: & tn̄
m a uijs ſuis nō ſunt reuerſi. Multiplicatæ ſunt mihi uiduæ eius ſuper

nō exaudiā; q̄m cōſumata ſunt ſcelera populi delinquentis. C e ℂ Ejice vel emitte illos a facie mea et egrediantur. Non loco recedunt a deo peccatores, ſed uoluntate: quamq; legamus & Adam & Cain eiectos eſſe a facie dei. f ℂ Quod ſi dixerint ꝛc. Qui ad mortē ad mortem ꝛc. Gen. 3. d. 4. b Quatuor plagas quibus traditus eſt populus iudæorū, etiam Ezechielis ꝓphetia demonſtrat: gladium, peſtilentiam, famem, beſtias & captiuitatem. Ezech. 14. g Inter beſtias autem, canes q̄q; & uolatilia intellige: quib⁹ lacerāda & deuoranda & diſſipanda corpora tradita ſunt. Neq; em̄ fieri poterat, ut creatore neglecto, non uniuerſa creatura cōſurgeret in peccatores. g ℂ Et dabo eos ꝛc. propter manaſſen ꝛc. Legimus in dierum uolumine, Manaſſen poſt captiuitatē & pœnitētiam reuerſum in hieruſalem atq; regnaſſe. 2. Para. 33. c Sed quō ſanctorum merita deſcendunt ad poſteros, ſicut Dauid & cæterorum: ſic peccatorū flagitia, ſi liberi nepoteſq; ſimilia geſſerint, ad poſteros perueniūt. Qđ autē dicit: Dabo eos in feruorē ſiue cōmotionē & anguſtias uniuerſæ terræ: D & ſub babylonijs ex parte completum eſt: & nunc expletur in toto: quādo peſſimū regē: & qui repleuerit hieruſalem a porta uſq; ad portam cruore iuſtorū, ppſus imitatus eſt impi⁹. Ex quo diſcimus, regū ac principum & præpoſitorū ſcelere, populos plærumq; deleri. h ℂ Quis em̄ miſerebitur tui hieruſalē ꝛc. Nullus em̄ poteſt offenſo deo ꝓ flagitijs rogare peccantiū: quia nec tam clæmēs poteſt creatura q̄ conditor eſſe: nec ita alienus externis, quō dn̄s ſuis parcere. i ℂ Tu dereliq̄ſti me ꝛc. Cauſa reddiť quare nullus miſereať hieruſalem: nec cōtriſteť ꝓ ea: nec ꝓ pace illius obſecret: ꝙ cū iuxta Ap̄lum Phil. 3. c poſteriorū obliuiſcēs, ad priora ſe extendere debuerit: econtrario retrouerſa ſit, & ægyptias carnes deſyderarit. k ℂ Et extendam manū meam ſup te ꝛc. Manus extenta, percutientis indicium eſt: interfectio peccatorū, iram ſignificat conſumatam. Qđ autem intulit: Laboraui rogatus ſiue rogans, duplicem habet ſenſum: ꝙ iam defecerit deus, crebro eis ignoſcendo: & laſſus ſit ſemper eos prouocans ad ſalutem. l ℂ Et diſpergam eos ventilabro ꝛc. Quid prodeſt ſæpius me rogari, cum a uijs ſuis peſſimis nō reuertanť nec agant pœnitentiam? Diſperſi em̄ eos quaſi uentilabro, ut purgarē aream meā. Et diſperſi in portis terræ, ut inferni quodāmodo calcarēt limina. Et interfeci & perdidi populū meum, ut coacti malorum neceſſitate, impendentia uitarent mala. m ℂ Multiplicatę ſunt mihi viduę ꝛc. Diuerſis medicaminibus cupit deus ſaluare peccantes: ut qui contempſerant

 blandientē,

E blandiētē, timeāt cōminantē. Viduæ multiplicatæ ſunt ſup arenā maris: interfectis uiris, matres perditis liberis ſenſere uaſtantē: nō in nocte & ꝑ inſidias, ſed clara luce: ut oſtēdat apertā uim aduerſarij fortioris. Miſi (inquit) ſup ciuitates, Haud dubiū quin Iuda & populi pctōris, repēte terrorē: ut quāto fuit ſubitū malum, tāto difficiliꝰ eſſet effugium. a ℭ Infirmata eſt / ſiue abiecit: aut vacua facta eſt quę peperit ſeptē / ſiue plurimos ꝛc. Sæpe diximus ṽbū hebraicū שֶׁבַע, uel ſeptem, uel iuramentū ſonare, uel plurimos. Vnde & diuerſa eſt interpretatio, Aquila, Lxx. & Theodotione, ſeptem transferētibꝰ, Symmacho, plurimos. Quæ igitur erat diues liberiſ, orba ſubito facta eſt: & clara luce diſperijt: & confuſa eſt in ſolitudine ſui. Reliquum autem (ait) populum tradam gladio: ut mortem & iram dei nullus effugiat. Alij ad ſynagogā referunt quæ infirmata eſt, ut eccleſiæ creſceret multitudo: iuxta il-

F lud quod ſcriptū eſt:

1.Rę.2.a Sterilis peperit ſeptem ſiue plurimos: & quæ multos habebat liberos, infirmata

Malacħ.4.a eſt. Vnde & occidit ei ſol iuſticiæ: in cuius pennis eſt ſanitas: & idcirco æterna cōfuſione cooperta eſt, perdens populum ſuū gladio ſpirituali. b ℭ Vę mihi mater mea quare genuiſti me virū ꝛc. Poteſt hoc συνεκδοχικῶς de Hieremia intelligi: qđ non in toto orbe terrarum, ſed in terra Iudæa ſit iudicatus. Vere autem domino competit ſaluatori, qui

Ioħ.9.g loquitur in euangelio: In iudicium ego in iſtum mundum ueni: ut qui non uident, uideant: & qui uident, cæci fiant:

Luc.2.e de quo ſcriptum eſt: Ecce hic eſt poſitus in ruinam, & in reſurrectionem multorum in iſrael: & in ſignum cui contra dicetur. Quis enim philoſophorum, quis gentilium, quis hæreticorum non iudicat Chriſtum, ponentium et leges natiuitatis, & paſſionis, reſurrectioniſq; ſuæ & ſubſtantiæ? Nec mirum iuxta aſſumpti corporis ueritatem, Chriſtum dicere: Væ mihi mater mea: cum & in alio loco perſpicue

Michee.7.a perſonæ eius conueniat quod dicitur: Væ mihi quia factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe: & ſicut racemum in uindemia: non habens ſpicam, ut comedat primitiua. Et ne putemus gemituum uilitatē referri ad uerbum dei: qui ſit

Ibidem iſte qui plangat, ſtatim ſequiť: Væ mihi anima: quia perijt reuerens a terra: non qđ diuidamus perſonas, ut impij faciunt: ſed quo unus atq; idem filius dei, nunc iuxta carnē, nunc iuxta uerbū loquať dei. c ℭ Non fęneraui nec fęnerauit mihi quiſq;: omnes maledicunt mihi. Pro quo Lxx. Non profui / neq; profuit mihi quiſq;. Theodotio: Non debui / neq; debuit mihi quiſq;. Quorum omnium hic ſenſus eſt ex perſona Chriſti: Nullus ſe præbuit qui digne mea æra ſuſciperet: nec fœnerauit mihi quiſq; in ſanctis atq; pauperibus confouendis, me ſibi faciens debitorem. Siue non profui nec profuit mihi quiſq;. Nullus enim tantum uoluit accipere, quantū ego tribuere deſyderaui. Nec profuit mihi quiſq;. Salus enim creaturæ, lucrum eſt creatoris. Aut certe non debui, nec debuit mihi quiſq;. Nemo dedit mihi quantum accipere cupiebā: nec me ſibi fecit in aliquo debitorē. Quodq; infert: Nec debuit mihi quiſq;, hunc habet ſen-

eius ſup arenā maris: induxi eis ſup matrē adoleſcentis uaſtatorē meridie: miſi ſuper ciuitates repente terrorē.
a Infirmata eſt Siue abiecit, aut uacua facta eſt) quæ peperit ſeptem Siue plurimos): defecit anima eius: occidit ei ſol: cum adhuc eſſet dies, aut medius dies. Confuſa eſt & erubuit: & reſiduos eius in gladium dabo in con-
b ſpectu inimicorū eorum ait dominus. Væ mihi mater mea, quare genuiſti me uirum rixæ Siue iudicij): uirum
c diſcordiæ Siue qui iudicer in uniuerſa terra)? Nōn fœneraui, nec fœnerauit mihi quiſq;: omēs maledicūt mihi.
d Dicit dominus: ſi non reliquiæ tuæ in bonum: ſi non occurri tibi in tempore afflictionis, & in tempore tribulationis & anguſtiæ aduerſus inimicum.
e HEB. Nunqđ fœderabiť ferrū ferro ab aquilone & æs?
SYM. Nunqđ nocebit ferrū ferro ab aquilone & æs?
Lxx. & Theo. Si cognoſcet ferrū & operimētū æneū?
f Diuitiās tuas & theſauros tuos in direptionem dabo: gratis Siue abſq; precio) in omnibus peccatis tuis: & in cunctis

G ſum. Quomodo enim poterat mihi uſuram debere, qui fœnus non eſt dignatus accipere? Omnes (inquit) maledicunt mihi. Quis enim hæreticorum, atq; errantium non maledicit Chriſto peruerſa credendo: & peruerſiora blaſphemans? d ℭ Dicit dominus: ſi non reliquię tuę in bonum: ſi nō occurri tibi in tēpore afflictionis: et in tpe tribulatiōis & anguſtię aduerſus inimicum. Poſſunt hæc & ex pſona Hieremiæ accipi: qui peſſimo tempore & iam imminente captiuitate prophetare compulſus eſt: & dura perpeti a populo nō credente. Ad id qđ ſupra dixerat: Væ mihi mater, ut quid me genuiſti uirum qui iudicer & diſcernar omni terræ: & reliqua, Reſpondit dominus: Noli conſyderare præſentia, ſed futura: reliquiæ eñ tuæ & nouiſſima erunt in bonum. Deniq; & in præſentiarū cum te cuperēt inimici opprimere, affui tibi, & meo es ꝓtectus auxilio. Hoc autem tam ad Hieremiā, q̄ ſcđm diſpēſationem carnis

H aſſumptæ, referri poteſt ad ſaluatorem. Pro eo quod nos iuxta hebraicum interpretati ſumus: Omnes maledicunt mihi, uſq; ad eum locum ubi ſcriptum eſt: In tempore tribulationis aduerſus inimicum: in æditione uulgata ita ſcriptum reperi: Fortitudo mea defecit in his qui maledicunt mihi, fiat domine dirigentibus illis, ſi non aſtiti tibi in tempore afflictionis eorum: & in tempore tribulationis eorum in bona contra inimicum. Et eſt ſenſus: Fortitudo mea defecit in his qui maledicunt mihi. Non enim intelligunt uirtutem meam, quæ in infirmitate perficitur: & quanto plus mihi maledixerint, tanto mea in illis plus deficit fortitudo. Iungitq; uel ꝓpheta uel dominus, & ait: Fiat domine dirigentibus illis, hoc eſt, eueniant mihi maledicta quæ loquuntur inimici: & illi dirigantur in bonū, ſi non in tempore tribulationis eorū & anguſtiæ: qñ eos uaſtabat inimicus, & capere feſtinabat: ſteti in conſpectu tuo: & rogaui te pro illis, & dixi: Pater, Luc.23.d
ignoſce eis: quod enim faciunt, neſciunt. Sed & Hieremiam ſæpe deprehendimus in hoc uolumine rogaſſe ꝓ populo. e ℭ Nunquid fęderabitur ferrum ferro ab aquilone et ęs? Varietatis cauſa perſpicua eſt. Verbum enim ירע quod in præſenti loco ſcriptum eſt, pro ambiguitate enunciationis, & amiciciam ſonat & maliciam: quod ſi pro ר litera, quæ ד literæ ſimilis eſt, legatur ד, ſcientiam cognitionemq; ſignificat. Quod autem diciť, ſic intelligendum eſt: Ne doleas quod populus inimicus tuus ſit: te enim dura nunciante, non poteſt te amare qui durus eſt. Siue babylonij qui ab aquilone ueniunt, ſuntq; ferrum duriſſimum: huic populo duriori, & in æris ſimilitudinem indomito, non poterunt amicicia copulari: Siue ferrum duriſſimum, hoc eſt, populus iſrael dei cognitione indignus eſt: qui in tantam peruenit maliciam: ut duriori metallo ære circundatus ſit. f ℭ Diuitias tuas et theſauros tuos in direptionem dabo: gratis / ſiue abſq; precio in omnibus peccatis tuis ꝛc. Omnem (inquit) ſubſtantiam tradam inimicis tuis abſq; ullo precio propter peccata quæ feciſti in cunctis terminis tuis. Propterea adducam inimicos tuos: ſiue ſeruire te faciam,

in terra

A in terra chaldæa: quia ignis meus qui ſemel in meo furore
ſuccenſus eſt, in te ardebit: & extingui non poterit. Tu enim
præbuiſti materiam ardoris tui: ut meus ignis, tua quæ in
te ſunt ligna conſumat, & fœnum, & ſtipulam: ac per hoc
non eſt cauſa ardoris in domino, ſed in his qui fomenta in/
cendio miniſtrarunt.

cunctis terminis tuis. Et adducā inimicos tuos Siue ſer/
uire te faciā inimicis tuis) de terra quā neſcis: quia ignis
a accēſus eſt in furore meo, ſup uos ardebit. Tu ſcis dñe:
recordare mei, & uiſita me: & tuere me ab his qui perſe/
quunt̄ me. Noli in patientia tua ſuſcipere me: ſcito qm̄
ſuſtinui pro te opprobrium. Inuenti ſunt ſermones
tui, & comedi eos: Siue ab his qui reprobant ſermones
tuos conſume eos). Et factum eſt mihi, Siue erit mihi)
uerbum tuum in gaudium & læticiam cordis mei: quo/
niam inuocatū eſt nomē tuum ſuper me domine deus
b exercituum. Nōn ſedi in concilio ludentium: & gloria/
tus ſum, Siue metuebam) a facie manus tuæ: ſolus ſede/
bam: quoniam amaritudine repleſti me. Quare factus
eſt dolor meus perpetuus, Siue quare qui cōtriſtant me
confortantur): & plaga mea deſperabilis renuit curari?
Siue plaga mea fortis, unde curabor)? Facta eſt mihi
quaſi mēdacium aquarum infidelium, Siue quaſi aqua
c mendax non habens fidem). Própter hoc hæc dicit do
minus: Si conuerteris, conuertā te: & ante faciem meam
ſtabis. Et ſi ſeparaueris precioſum a uili, quaſi os meum
eris. Conuertentur ipſi ad te, & tu non conuerteris ad
eos. Et dabo te populo huic in murum æneum fortem:
& bellabunt aduerſum te, & nō præualebunt: quia ego
tecum ſum, ut ſaluū te faciam: & eruam dicit dominus.
Et liberabo te de manu peſſimorum: & redimam te de
manu fortium, Siue peſtilentium). Ca. XVI

d ET factūm eſt uerbū domini ad me dicens: Noli
accipere uxorem: & non ſint tibi filij & filiæ in
loco iſto: Quia hæc dicit dominus, ſup filios &
filias quæ generantur in loco iſto: & ſuper matres eorū
quæ genuerunt eos: & ſup patres eorū, de quorū ſtirpe
nati ſunt in terra hac: Mortibus egrotationū morient̄:
nō plangent̄, & nō ſepelient̄: in ſterquiliniū ſuper faciē
terræ erunt: & gladio & fame cōſument̄: & erunt cada/
uera eorum in eſcam uolatilibus cœli & beſtijs terræ.
Hæc enim

a ¶ Tu ſcis domine:
recordare mei et viſita
me: et tuere me ab his
qui perſequuntur me
&c. Hoc quod dixi/
mus: Tu ſcis, in Lxx.
nō habetur. Fœlix eſt
autem illa conſcientia,
quæ pro deo ſuſtinet
opprobriū. Vnde di/
cit: Inuenti ſunt ſermo
nes tui, quos meo ore
loquebaris. Et come/
di eos, hoc eſt, in cibū
mihi uerſi ſunt: ſiue iu
xta Symmachū: Suſci
piebam eos, ut mihi
in læticiam uerterent̄:
qui dudum fuerant in
opprobrium. Vnde &
babylonij cōfitent̄ im
pleta, quæ Hieremias
futura prædixerat. Si/
ue hic ſenſus eſt: Sen/
ſi anguſtias: miſerias
pertuli populi perſe/
quētis: ſed tñ gauiſus
ſum me tuis paruiſſe
præceptis: & propter
nomē tuum dura per/
peſſus ſum. b ¶ Nō
B ſedi in concilio luden/
tium &c. Hæc Hebræi
ex pſona hieruſalē di/
ci arbitrant̄: ꝙ ſola ſe/
derit, & amaritudine
repleta ſit, & factus ſit
dolor eius perpetuus:
& quomō aquæ per/
trāſeunt, ſic uerba pro
phetarum, quibꝰ ſibi
proſpera pollicebant̄
tranſiſſe mendaciter.
Melius autē, ut ex per/
ſona ꝓphetæ hæc dici
accipiamus, ſermoni/
bus ſancti uiri: qui nō
ſederit in concilio ſiue
ſecreto ludentium: ꝙ
timuerit impendentē
ſibi manū dei: ſiue ma
gis gloriatus ſit ſe ma/
lorum nō habere con/
ſortium. Solus inquit
Ps.25.a ſedebam, ſcd'm illud quod ſcriptum eſt: Non ſedi cum con
cilio uanitatis: & cum iniqua gerētibus nō introibo. Odiui
ecclesiam malignantium: & cum impijs non ſedebo. Et in
Ps.140.c alio loco: Solitarius ſum ego, donec pertrāſeam. A facie (in/
quit) manus tuæ, ſolus ſedebam: dum te timeo: dum im/
pendentem mihi manum tuam ſemper expecto. In concilio
ludentium ſedere nolui: ſed meam amaritudinem deuora/
bam, ut in futuro mihi gaudium præpararem. Nec habui
interualla doloris mei: ſed iugi miſeria deprimebar, ut nul/
la expectarem remedia. Præualuerunt enim qui contriſta/
bant me: & facta eſt plaga mea fortis. Sed in hoc habui con
ſolationem, ꝙ fuerit quaſi aqua mendax, atꝙ præteriens.
Sicut enim aquæ prætereuntes dum fluunt, uidentur & di/

labuntur: ſic & omnis impetus inimicorum te adiuuante C
præterijt. Vtinā dominus præſtet & nobis nō ſedere in con/
cilio ludentium, & eorum qui futura non cogitant: nec ad/
uerſis cedere, ſed ſemper dei ſentētiam formidare, & dicere
cum propheta: Solus ſedebam: quia amaritudine repletus
ſum. Gaudeat igitur
in præſenti tēpore, ne/
quaꝙ cōcilium ſapien
tium, ſed arcanum ſe/
cretumꝙ ludentium:
mihi adhærere deo bo
num ſit, ponere in deo
ſpem meam: ſaturari
opprobrijs: & iudicis
mei expectare ſenten/
tiam: quæ cū finis ad/
uenerit, opere mon/
ſtrabit omnē triſticiā
& amaritudinē inſtar
aquarū fluentium per
tranſijſſe. c ¶ Pro/
pter hoc hęc dicit do/
minus: Si cōuerteris/
conuertam te: et ante
faciē meam ſtabis &c.
Manifeſtum eſt ꝙ ſu/
periora nequaꝙ hieru
ſalem, ſed ꝓpheta di/
xerit. Cui reſpōdit do
minus: Si conuerteris
a peccatis populū, &
ego de tribulatiōe con
uertam te in læticiam:
& ſtabis ante faciē me
am, ſicut angeli ſtant D
in conſpectu dei, quo/
tidie uidentes faciem
illius. Et ſi ſeparaueris
precioſum a uili, quaſi
os meū eris. Ne putes,
inquit, boni operis nō
eſſe mercedē, ſi ſanctos
quoſꝙ meos de nu/
mero peccantium tuis
ſermonibus ſegrega/
ris: eris quaſi os meū,
& meis præceptis co/
pulaberis. Debent eñ
illi tui imitatores eſſe,
& non tu eorum. Nec
reformides, & dicas:
Quare factus eſt do/
lor meus perpetuus:
& plaga mea fortis ſi/
ue deſperabilis: ut me
deſperem poſſe curari.
Dabo eñ te quaſi mu
rum æneum atꝙ for/
tiſſimum: ut cōtra ad/
uerſarium omni reſi/
ſtas robore: & me habeas adiutorem: & liberem te de ma/
nu peſſimorum ſiue peſtilentium: & redimam te, uel meo
ſanguine, uel in præſentiarum meo auxilio. Conſyderemꝰ
quantam mercedem habeat ſermo doctoris, ſi ualuerit ab
errore quempiam liberare: & de peccantium numero edu/
cere. Ca. XVI

ET factum eſt verbum domini ad me dicens: Noli
accipere vxorem, et non ſint tibi filij nec filię &c. Si
tempore imminentis captiuitatis uetatur ꝓpheta
uxorē ducere, ne tribulationē carnis habeat: & ſuper dolo/
rem propriū, uxoris quoꝙ ac liberorū miſerijs torqueatur:
quanto magis Apoſtolus iubet: quia abbreuiatum tempus 1.Co.7.e
eſt: & imminet cōſumatio: ut etiā qui habēt uxores, ſic ſint
quaſi nō

E quaſi nō habeāt? Vnde ſuperflua noui hæretici reprehēſio: qua docuimus digamiā & trigamiā nō ex lege deſcendere, ſed ex indulgentia. Aliud eſt em̄ facere, qđ per ſe bonum ſit: aliud ideo concedi, ne peiora faciamus. Dicit em̄ & ipſe cau

.1.Timo.5.c ſas, cur uelit adoleſcentulas uiduas nubere: inferens: Iam em̄ quædā earū abierunt retro poſt ſatanā. Simulq; præceptor cōtinētiæ & perpetuæ caſtitatis, & æqualem ſe blaſphemans deo, laudat terna quaternaq; coniugia: quæ ego nō tam cōiugia dicam q̄ miſeriarum ſolacia, & extremā tabulā naufragorum: niſi forte tribuit indulgentiam amaçonibus ſuis: ut uſq; ad decrepitā ſenectutem bella libidinū experiantur. Cur autē ꝓpheta arceat uxorē ducere, cauſa perſpicua eſt: qđ obſidione uicina, peſtilētia & gladio & fame uniuerſi intereant: & tantus ſit numerus moriētium, ut ſepulturæ uincatur officiū: ſed inſtar ſterquilinij iaceāt cadauera, uolatilib⁹ beſtijſq;

F laceranda. Et hoc notandum, q; egrotationibus & longa infirmitate tabeſcere, dei

2.Par.21.c ira ſit. Vnde & Ioram filius Ioſaphat infirmitate cōſumit. Et Apo-

1.Co.11.b ſtolus docet egrotare eos & tabeſcere & mori qui ſancta uiolarint. a ¶ Hęc em̄ dicit dn̄s: Ne ingrediaris domū conuiuij ꝛc. Apoſto-

1.Co.5.b lus præcipit, cum his qui auerſent deū, nec cibum quidem eſſe ſumēdum. Et amplius,

2.Iob.d nec aue quidē huiuſmodi dixeritis. Et ſaluator apoſtolis inter-

Luc.10.a dicit, ne quē q; in itinere ſalutent. Vnde & Heliſeus pergenti

4.Reg.4.c ad ſanandum puerum Gieçi ſalutationē interdicit. Moris autem eſt lugentibus ferre cibos, & præparare conuiuium: quæ græci περίδειπνα uocant: & a noſtris uulgo appellant parentalia: eo q; parentibus iuſta celebrentur. Dicit & alibi

Pro.31.a ſcriptura diuina: Date uinum & his qui in luctu ſunt: ut uidelicet obliuiſcantur doloris. Præcipitur ergo prophetæ, ne ullum de populo conſoletur: ne ſe miſceat inimicorū dei conuiuijs: ne iuſta celebret ſuper funeribus defunctorum. Aliud eſt em̄ mori cōmuni lege naturæ: aliud dei occidiſſe ſententia. Abſtuli (inquit) pacem meam de populo iſto: & miſericordia indigni ſunt: nulliq; ætati parcam: ſed & grandes & parui pariter interibūt: ita ut ſepultura quoq; careāt. Nec ſe incident, inquit, neq; caluicium fiet pro eis. Mos hic fuit apud ueteres, & uſq; hodie in quibuſdam permanet iudæorum, ut in luctibus incidant lacertos, & caluicium fa-

Iob.1.d.22.b ciant: quod etiam Iob feciſſe legimus. Vnde & prophetæ dicitur: ne frangat inter eos panem: nec ingrediatur ad conſolandum pro mortuo: neq; potum tribuat: neq; ingrediatur domum conuiuij: & ne miſceatur eis qui dei ſententiæ præ

a Hæc enim dicit dn̄s: Ne ingrediaris domum conuiuij: neq; uadas ad plangēdū, neq; cōſoleris eos: quia abſtuli pacē meam a populo iſto dicit domin⁹: miſericordiam & miſerationes. Et morientur grandes & parui in terra iſta: non ſepelientur neq; plangent: & non ſe incident, neq; caluicium fiet pro eis. Et non frangent inter eos lugenti panē ad cōſolandū ſuper mortuū: & non dabunt eis potū calicis, ad cōſolandū ſuper patre ſuo & matre. Et domū conuiuij non ingredieris, ut ſedeas cum eis, &

b comedas & bibas. Quia hæc dicit dominus exercituū deus iſrael: Ecce ego auferā de loco iſto in oculis ueſtris & in diebus ueſtris uocem gaudij, & uocem lætitiæ: uocem ſponſi, & uocem ſponſæ. Et cum annunciaueris populo huic omīa uerba hæc, & dixerint tibi: Quare locutus eſt domin⁹ ſuper nos omne malum, grande iſtud? quæ iniquitas noſtra, & quod peccatū noſtrum quod peccauim⁹ dn̄o deo noſtro? Dices ad eos: Quia dereliquerunt me patres ueſtri ait dominus: & abierunt poſt deos alienos & ſeruierunt eis, & adorauerunt eos: & me dereliquerūt, & legem meam non cuſtodierunt. Sed &

c uos peius operati eſtis q̄ patres ueſtri: Ecce em̄ ambulat unuſquiſq; poſt prauitatē cordis ſui mali, ut me nō audiat. Et eijciam uos de terra hac in terram quā ignoratis uos & patres ueſtri: & ſeruietis ibi dijs alienis

d die ac nocte: qui nō dabunt uobis requiem. Propterea ecce dies ueniunt dicit dominus: & non dicetur ultra: Viuit dominus qui eduxit filios iſrael de terra ægypti: ſed uiuit dominus qui eduxit filios iſrael de terra aquilonis, & de uniuerſis terris ad quas eieci eos: & reducā eos in terram ſuam quam dedi patribus eorum.

Ecce ego

parati ſunt. Si autem hoc de lugentibus dicitur, quid fiet de hæreticis: quorum ſermo ſerpit ut cancer: & quotidie proſternunt in eccleſia funera deceptorum? b ¶ Quia hęc dicit dn̄s ꝛc. vocē gaudij ꝛ vocē lęticię ꝛc. Quando peccaue- G

rit eccleſia, aufertur de ea omne gaudiū & uniuerſa lætitia: de qua Apoſtolus dicit: Gaudete: iterū di- Phil.4.a

co gaudete: Vox ſpōſi & uox ſponſæ: de quo ſcriptum eſt: Qui ha- Ioh.3.d

bet ſponſam, ſponſus eſt. Si aūt, inquit, interrogauerit te pp̄lus, cur iſta patiatur: & cauſas miſeriarū ſuarū quæſierit? Reſpondebis ei: Quia dereliquerūt me patres ueſtri ait dominus: qui uobis præſunt in eccleſijs: & abierunt poſt deos alienos, quorū deus uenter eſt: & auaricia, & luxuria, & gloria in confuſione eorum: & ſeruierunt eis. A quo em̄ quis uincitur, eius & ſeruus eſt. Et adorauerunt eos: Adorat em̄ unuſquiſq; quod diligit. Et me dereliquerunt: & legem meam non cuſtodierunt. Sacerdotum eſt proprie H

non ſolū docere, ſed & facere legē: ut nequaq̄ uerbis ſubiectos ſibi populos & creditum gregem, ſed exemplis doceāt. Ac ne forte dicerent: iniuſta eſt ſen- Infra.31.e

tentia: patres comedere uuam acerbam: & Ezech.18.a

dentes filiorum obſtupeſcere, infert: Sed & uos peius operati eſtis q̄ patres ueſtri: ut ſuper his qui patribus peiora peccauerint, iuſta ſupplicia deferant. c ¶ Ecce em̄ ambulat vnuſquiſq; poſt prauitatē cordis ſui mali ꝛc. Semel a domino derelicti, faciunt ea quæ non competunt: ut uadant poſt deſyderia cordis ſui mali: de quo exeunt cogitationes peſſimæ: & idcirco de eccleſia ſeparantur, ut uadant in terram longinquam: quam nec ipſi, nec patres eorū nouerant priuſq; peccarent: ut ibi ſeruiant dijs alienis, qui non ſunt dij: ſed eorum putantur errore qui eos colunt. Qđ autē intulit: Die ac nocte: perpetuā peccantiū oſtendit in ſcelere perſeuerantiā: dum & in dieb⁹ flagitijs, & in noctibus, libidini ſeruiunt. Qui nō dabunt (inquit) uobis requiem. Haud dubium quin falſos deos ſignificet, de quibus dixit: Et ſeruietis ibi dijs alienis. Quicquid ergo peccamus, quicquid die & nocte facimus: & malorum operum perpetramus: imperium eſt dæmonum, qui nunq̄ nobis dant requiem, ſed ſemper impellunt delictis augere delicta: & cumulum facere peccatorum. d ¶ Propterea ecce dies veniunt dicit dominus: et non dicetur vltra viuit dominus qui eduxit filios ꝛc. Manifeſte futura populi iſrael reſtitutio prædicitur: & poſt captiuitatem, miſericordia: quæ iuxta literam ſub Zorobabel & Ieſu pōtifice & Eſdra ex parte completa eſt: Iuxta intelligentiā ſpiritualē uerius atq; perfectius

in Chriſto

a Eccē ego mittam piſcatores multos dicit dominus,& pi
ſcabuntur eos. Et poſt hæc mittam eis multos uenato/
res:& uenabunt̃ eos de omni monte , & de omni colle,
& de cauernis petrarū:quia oculi mei ſuper omnes uias
eorum. Nō ſunt abſcōdita ea a facie mea: & nō fuit oc/
culta iniquitas eorum ab oculis meis.Et reddam primū
duplices iniquitates & peccata eorum:quibus contami/
nauerunt terram meam in morticinis idolorum ſuorū:
& abominationibus ſuis impleuerūt hæreditatē meā.
b Dŏmine fortitudo mea , & robur meum , & refugium
meum in die tribulationis Siue malorum).

HEB.	SEP.
c Ad tē gentes uenient ab extremis terræ,& dicēt: Vere mendaciū poſſede/ runt patres noſtri:uanita/ tem quæ eis nō profuit.	Ad te gentes uenient ab extremis terræ,& dicēt: Quomodo falſa poſſede/ runt patres noſtri idola:& non eſt in eis utilitas?

d Nŭnquid faciet ſibi homo deos , & ipſi non ſunt dij?
e Idcircŏ ecce ego oſtendā eis per uicem hanc:oſtendā eis
manum meam & uirtutem meam : & ſcient quoniam
nomen mihi dominus.

Ca. XVII

f PEccatūm Iuda ſcriptū eſt ſtilo ferreo in ungue
adamantino:exaratum ſuper latitudinem cor/
dis eorum,Siue in pectore cordis eorum) : & in
cornibus altarium Siue ararum)eorum.

Cum recordati

A in Chriſto complenda deſcribitur. Veniet (inquit)tempus
quando nequaq̃ dicet̃ , ꝙ populus reductus ſit de ægypto
per Moyſen & Aaron:ſed reductus de terra aquilonis, Cy/
ro rege Perſarum laxante captiuos.Et de uniuerſis (inquit)
terris:qđ nequaq̃ Cyri tempore, ſed ultimo fine cōplebit̃:
ōm.11.d dicente Apſto : Poſtq̃
ſubintrauerit plenitu/
do gentiū,tunc omnis
iſrael ſaluus fiet. Poſſu
mus hoc & de perſecu
tionibus , quæ noſtro
accidere populo a die/
bus Neronis , de quo
no.4.d ſcribit Apoſtolus:Et li
beratꝰ ſum de ore leo/
nis,uſq̃ ad Maximini
tempora dicere: quo/
modo dominus miſer
tus ſit populo ſuo : &
reduxerit eos in terrā
ſuam: Haud dubium
quin in eccleſiam quā
dedit patribꝰ eorum,
apoſtolis & apoſtoli /
cis uiris. a ¶Ecce
ego mittam piſcatores
multos ꝛc. Diuerſa
huiꝰ capituli interpre/
tatio eſt . Iudæi enim
autumant ſignificari
chaldæos, qui ſub pi/
ſcatorum nomine de/
ſcribunt̃:& poſtea rho
manos, qui uenatori/
B bus comparant̃:& de
montibus collibuſq̃
& cauernis petrarum,
infœlicē populū ſunt
uenati.Hoc autem do
minus feciſſe ſe dicit:
Quia reſpexerit uias
eorū:& reddiderit ini/
quitates,quibus con/
taminauerant terram,
ſimulacra uenerantes:& abominationibus idolorū pollue/
rint hæreditatem eius.Noſtri autem rectius & melius, hæc
de futuro uaticinatū prophetam putant. Quia enim ſupra
ſ.eo. dixerat:Reducam eos in terram ſuam quam dedi patribus
eorū:nunc oſtendit quomō reducēdi ſint:qđ primū mittat
latth.4.c apoſtolos,quibꝰ ſaluator dixit : Venite poſt me,& faciā uos
piſcatores hominū:Et poſtea uenatores,quos uel eccleſiaſti
cos uiros,uel angelos poſſumus accipere: qui poſtq̃ conſu
mationis tempus aduenerit , uenentur ſanctos quoſq̃ de
montibꝰ dogmatū excelſorū,& de collibus bonorū operū:
& de cauernis petrarum, apoſtolis & apoſtolicis uiris.Non
Co.10.b ſolum em̄ Chriſtus petra, ſed & apoſtolo Petro donauit , ut
atth.16.c. uocaretur petra.In cuius ſenſibus requieſcētes,recte dicun/
tur tranſlati eſſe de petra:Oſtenditq̃ uel apoſtolos , uel eos
qui poſtea uenandi ſunt, habuiſſe peccata : & recepiſſe du/
Luc.12.f plices iniquitates ſuas. Seruus em̄ qui ſcit uoluntatem do/
mini ſui & non facit eam,uapulabit multū.Sciendūq̃ ꝙ in
hebraico poſitum ſit,primū:& in Lxx.æditione prætermiſ/
ſum.Quando autē dicit: Reddam primū duplices iniqui/
tates , & peccata eorum: ſuboſtendit:qđ poſtq̃ receperint
mala,recepturi ſint & bona. Hi autē qui poſtea tranſferendi
ſunt,contaminauerunt terrā domini in morticinis idolorū
ſuorū: & abominationibus ſuis impleuerunt hæreditatem
eius : ut omnis mundus ſubditus fiat deo : & nequaq̃ ſuo
merito,ſed illius miſericordia cōſeruetur. Quod hic de he/
braico poſuimus:Nō ſunt abſcōdita ea a facie mea:in Lxx.
non habetur. b ¶Domine fortitudo mea ꝛc. Omnis ho/
minum fortitudo,ſine dei uirtute quæ Chriſtus eſt , imbe/
cilla reputatur & nihili. Vnde cōfugiendum eſt ad dominū
atq̃ dicēdū eſt: Domine refugium factus es nobis:in gene/ Ps.89.a
ratione & generatione. Et in alio loco:Qui habitat in adiu/ Ibi.90.a
torio altiſſimi:in protectione dei cœli commorabitur. Dies C
autem tribulationis ſiue malorū , illa intelligēda eſt:de qua
dicit & Apſus: Vt eriperet nos de præſenti ſæculo nequam: Gal.1.a
& redimētes tempus,
quoniā dieſ mali ſunt.
c ¶Ad te gentes ue/
nient ab extremis ter/
re ꝛc. Poſtq̃ eiectus ē
iſrael,& a piſcatoribus
uenatoribuſq̃ tranſla
tus: cōſequēter uocat̃
ad fidem gentiū mul/
titudo : & confitetur
ſe, ſiue patres ſuos in
priori errore uerſatos.
Qui autē dicunt:quō
falſa poſſederūt patres
noſtri idola, in quibꝰ
nulla eſt utilitas: confi
tent̃ uera eſſe ad quæ
trāſeunt,& oī ſubnixa
præſidio. d ¶Nun/
quid faciet ſibi homo
deos / et ipſi non ſunt
dij. Et hoc gentes lo/
quuntur quæ uenerūt
ad ſaluatorē ab extre/
mis terræ, ſugillantes
ignorantiā tam ſuā,q̃
maiorū ſuorū:qua pu
tauerūt ab homīe fieri
deos,cum dei ſit hoīes D
facere. e ¶Idcirco
ecce ego oſtēdā eis ꝛc.
Manus dei per quam
cuncta operatus eſt &
uirtus,de q̃ dixit Apo
ſtolus : Chriſtus dei 1.Co.1.d
uirtus & dei ſapientia:
oſtendit̃ gentibus filij
paſſione cōpleta. Pul/
chreq̃ dixit: Oſtendā
eis per uicem hanc: oſtendā autē manifeſte,& non ut prius,
in umbra & in imagine,& uaticinio futurorū : ut poſtq̃ co/
gnouerint, ſciant nomē meum:audiantq̃ a filio:Pater,ma/ Iob.17.a
nifeſtaui nomē tuum hominibus. Ca. XVII
PEccatū iuda ſcriptū eſt ſtilo ferreo ꝛc.De gētibus
quæ ad dn̄m cōuerſæ fuerant , ſupra dictum eſt:
Ecce ego oſtendā eis per uicē hanc,oſtendam eis
manū meam & uirtutē meam:Nunc de iſrael qui abiectus
eſt,loquit̃:Peccatum Iuda ſcriptum eſt ſtilo ferreo in ungue
adamantino,& cætera. Quod cur a Lxx. prætermiſſum ſit,
neſcio: niſi forſitan pepercerūt ppſo ſuo:ſicut & in Eſaia eos
feciſſe manifeſtū eſt:Quieſcite ergo ab homine,cuius ſpiri/ Eſa.2.d
tus in naribꝰ eius:quia excelſus reputatus eſt ipſe : multaq̃
huiuſcemodi:quæ ſi uoluero cuncta digerere ,non dicam li
bro,ſed libris opus erit.Gentium peccata deleta ſunt: quia
conuerſæ ad dominum ab extremis terræ audierunt illud:
Laudate dominum omnes gentes: laudate eum omnes po Ps.116.a
puli . Quia confirmata eſt ſuper nos miſericordia eius : &
ueritas domini manet in æternum.Et de quibus dixerat ad
Moyſen:Dimitte me,ut interficiam populum iſtum : & fa/ Exo.32.c
ciam te in gentem magnam. Peccatum autem Iudæ inde/ Deu.9.c
lebile:& (ut ita dicam) nulla ratione abolendum, ſcriptum
eſt ſtilo ferreo in ungue adamantino : qui hebraice dicitur
שָׁמִיר : non quo ullus unguis ſit qui appelletur שָׁמִיר
ſed quo lapis adamātinus:ex eo ꝙ indomitus ſit & infran/
gibilis, hoc nomen accepit : tantum nitorem habeat & le/
uitatem , ut abſq̃ ullo impedimento in eo ſcribi poſſit ſtilo
ferreo:ut dura ferri materies , ſcribat in duriori tabula ada/
mantina : & duret quod ſcriptum eſt, imperpetuum . Ipſi
enim

a Cum rēcordati fuerint filij eorum ararū ſuarum: & lucorum lignorū qꝫ frondentiū in montibus excelſis: ſacrificantes in agro fortitudinē tuam, & omnes theſauros tuos in direptionē dabo: excelſa tua propter peccata in uniuerſis finibus tuis. Et relinqueris ſola ab hæreditate tua, quam dedi tibi: & ſeruire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras: quoniā ignē ſuccendiſtis in furore

b meo, uſqꝫ in æternū ardebit. Hæc dicit dominus: Maledictus homo qui confidit Siue ſpem habet) in homine: & ponit carnem brachium ſuū: & a domino recedit cor eius. Erit enim quaſi myrice in deſerto: & nō uidebit cū uenerit bonum: ſed habitabit in ſiccitate in deſerto: in

c terra ſalſuginis & inhabitabili. Benedictus uir qui confidit in dño: & erit dñs ſpes Siue fiducia) ei⁹: & erit quaſi lignū qd tranſplantatū eſt Siue fructiferū) ſuper aquas, qd ad humorē mittit radices ſuas: & non timebit cum uenerit æſtus: & erit foliū eius uiride Siue ramuſculi ei⁹ frondētes): & in tpe Siue anno) ſiccitatis nō erit ſolicitus Siue nō timebit) nec aliquando deſinet facere fructum.

d HEB. Prāuum eſt cor omnium, & inſcrutabile, quis cognoſcet illud?

SEP. Profundum eſt cor ſuper omnia: & homo eſt: quis cognoſcet eum?

Ego dñs ſcrutans cor & probans renes: qui do unicuiqꝫ iuxta uias ſuas, & iuxta fructum adinuētionū ſuarum.

Perdix

E enim dixerunt: Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Vnde exaratum ſiue inſculptum eſt in cornibus altarium, ſiue ararum eorū: ut opera ſacrilega, in æternā memoriam perſeuerent. Si autem hoc ita eſt: ubi illud quod anus delyra confingit: poſſe hominē ſine peccato eſſe ſi uelit: & facilia dei eſſe mandata? — Matth. 27. c

a Cū recordati fuerint filij eorū ararum ſuarum &c. Et hæc in Lxx. non habent: eadē (ut reor) cauſa quam ſupra diximus: ne ſcilicet æterna in eos ſententia permaneret. Relinqueris (ait) ſola ab hæreditate tua, quam dedi tibi: & ſeruire te faciam inimicis tuis, in terra quā ignoras: uel ſub babylonijs, uel ut eſt uerius ſub rhomanis. Ipſi eñ ſuccenderunt ignem: & clæmentiſſimum dñm in furorē ꝓuocarunt: qui ignis furoris eius ardebit in æternū. Pudet me cōtentionis noſtrorum, qui hebraicā arguunt ueritatē. Iudæi cōtra ſe legunt: & quid pro ſe ſit, neſcit eccleſia. Vnde nos qui ſumus filij apoſtolorū, recordamur iniquitatum prioris populi, & iuſte eos perpeſſos eſſe teſtamur. Poſſunt aūt

F excelſa quæ hebraice dicunt בָּמוֹת & contra hæreticos accipi, q poſuerūt in excelſum os ſuū: & lingua eorū tranſiuit ſup terram.

Qui in tantā ueſaniam proruperunt, ut ſoli abſqꝫ ſpiritusſancti gratia remāſerint: & perdiderint hæreditatē domini, priorem uidelicet fidei ueritatē. Vnde & æternū eis paratur incēdium: & ſeruitus dæmonū qui ſunt inimici & ultores. b Hęc dicit dñs: Maledictus hō q cōfidit in hoīe &c. Si maledictus eſt oīs hō qui cōfidit in hoīe, Paulus autē Samoſatenus & Fotinus: q̄uis ſanctū & cūctis excelſum uirtutibus prædicēt ſaluatorē, tamen hominē confitent: Ergo maledicti erunt ſpem habētes in homine. Qd ſi nobis op-

Iob. 8. c poſitum fuerit, ꝙ & nos credamus in eo qui dicit: Nunc autem quæritis me interficere hominē, qui ueritatē uobis locutus ſum, quā audiui a deo: hoc Abrahā nō fecit: uos facitis opera patris ueſtri. Reſpōdebimus illud apoſtolicū: Et ſi

2. Co. 5. c chriſtum ſcđm carnē aliqñ cognouimus, ſed nunc iam nō nouimus. Deniqꝫ idē Apoſtolus in principio epiſtolæ ſuæ ſcribit ad Galathas: Paulus apoſtolus non ab hominibus: neqꝫ per hominē: ſed per ieſum Chriſtū & deum patrē, qui

Oſee. 13. d ſuſcitauit eum a mortuis, & qui mecū ſunt oēs fratres. Si

1. Co. 15. g eñ mors abſorpta eſt in uictoria: quare non carnis humilitas, quæ propter humanā ſalutē aſſumpta eſt, in diuinitatis tranſierit maieſtatē: ut fecerit utrunqꝫ unū: & nō adoremus creaturā, ſed creatorē: qui eſt benedictus in ſæcula? Maledictus eſt igitur: nō ſolum qui ſpem habet in homine, ſed qui ponit carnē brachiū ſuū, id eſt fortitudinē ſuā: & quicquid egerit, nō domini clæmētiæ, ſed ſuæ putauerit eſſe uirtutis. Qui eñ hoc agit, a dño recedit cor eius: aſſerēs ſe poſſe qd non poteſt. Et erit quaſi myrice, quæ hebraice dicit עַרְעָר: ſiue ut interpretatus eſt Symmachus, lignū infructuoſum in ſolitudine. Et nō uidebit cū uenerint bona: quæ uiſura ē

gentiū multitudo: ſed habitabit in ſiccitate in deſerto. Hoc dicitur de populo iudæorū qui habitāt in deſerto fructuſqꝫ nō faciunt: & ſunt in terra ſalſuginis, quæ nullos fructus faciat: & inhabitabili, quæ hoſpitē non habet deum, nec angelorum præſidia, nec ſpiritusſancti gratiā, nec ſcientiā magiſtrorum. — G

c Benedictus vir qui confidit in dño &c. Illud de iudæis dictū ſit & hæreticis qui ſpem habent in homine, in Chriſto uidelicet ſuo: quē non filium dei, ſed purum hominem putant eſſe uenturū. Ecōtrario uir eccleſiaſticus qui cōfidit in domino, audit illud: Et ſcitote quoniam dominus ipſe eſt deus. Confidit in domino, & illi ligno comparabit, de q & in primo pſalmo cantat: Et erit tanqꝫ lignū quod plantatū eſt ſecus decurſus aquarū: quod fructum ſuū dabit in tēpore ſuo: & folium eius nō defluet. Super aquas autem, ſpiritusſancti gratiā, diuerſas donationes. Qd ad humorē mittit radices ſuas: ut a dño accipiat ubertatē. Sed & aliter poſſum⁹ dicere: ꝙ de — Ps. 93. a

H ſiccitate iudaica trāſlati ſimus in baptiſmatis gratiā ſempiternā. Et nō (inquit) timebit cum uenerit æſtus, uel tēpus ꝑſecutionis, uel dies iudicij. Et erit folium eius uiride: ſiue erunt in eo ramuſculi frondentes: ut nunqꝫ timeat ſiccitatem, ſed cunctarū uirtutū germinet gratiā. Cumqꝫ tempus ſiue annus uenerit ſiccitatis, non metuet quando dominus iratus mandauerit nubibus ne pluant ſuper iſrael imbrem. — Eſa. 5. b

Quodqꝫ ſequit: Nec deſinet facere fructū: Illū locus qui in Marco ſcriptus eſt: ꝙ uenerit dominus ad ficum, & non inuenerit in ea fructū: quia nōdum erat tempus: & maledixerit ei, ut fructus nō faciat in æternū, exponere poterit. Qui enim confidit in domino, & dominus eſt fiducia eius: etiam in tempore iudaicæ ſiccitatis non metuet, ſed ſemper afferet fructum: credens in eum qui ſemel pro nobis mortuus eſt, & ultra non moritur, & dicit: Ego ſum uita. — Mar. 11. d — Rom. 6. b — Ioh. 14. a

d Prauū eſt cor omniū / et inſcrutabile quis cognoſcet illud? Verbū hebraicū אנוש quatuor literis ſcribitur ש & ו נ א: Si igitur legatur אֱנוֹשׁ, homo dicitur: ſi autē אָנוּשׁ, inſcrutabile ſiue deſperabile: eo ꝙ nullus cor hominū ualeat inuenire. Symmachus ꝟo hunc locū ita interpretatus eſt: Inſcrutabile cor omniū: uir autem quis eſt qui inueniat illud? Solent quidam noſtri, bono quidem uoto, ſed non ſcđm ſciētiam uti hoc loco cōtra iudæos: ꝙ homo ſit dominus atqꝫ ſaluator, ſcđm diſpenſationē carnis aſſumptæ: nulluſqꝫ poſſit natiuitatis eius ſcire myſteriū, ſcđm illud qd ſcriptū eſt: Generationem eius quis enarrabit? niſi ſolus deus qui arcana rimatur: & reddit unicuiqꝫ ſcđm opera ſua. Melius autem eſt ut ſimpliciter accipiamus, ꝙ nullus cogitationū ſecreta cognoſcat niſi ſolus deus: dixerat enim ſupra: Maledictus homo qui ſpem habet in homine. Et econtrario: Benedictus uir qui cōfidit in domino. Vnde ne hominum putaremus certum eſſe iudicium, intulit omniū propemodū corda eſſe — Eſa. 53. c

peruerſa.

a HEB. Perdix fouit Siue congregauit) quæ nó peperit. Fecit diuitias ſuas non cum iudicio. In dimidio dierum ſuorum relinquet eas, Siue in dimidio dierum eius relinquent eum): & in nouiſſimo ſuo erit inſipiens.
b Solium gloriæ altitudinis a principio, locus ſanctificationis noſtræ. Expectatio iſrael domine, omnes qui te derelinquunt, confundentur: recedentes, in terra ſcribentur: quoniam dereliquerũt uenam Siue fontẽ) aquarum uiuentium dominum.
c Saná me domine, & ſanabor: ſaluũ me fac, & ſaluus ero: quoniã laus mea tu es.
d Eccè ipſi dicunt ad me: Vbi eſt uerbũ domini? ueniat. Ego autem nó ſum turbatus te paſtorem ſequens, Siue non laboraui ſequens te): & diem hominis non deſyderaui: tu ſcis. Quod egreſſum eſt de labijs meis, rectũ fuit in conſpectu tuo Siue ante faciem tuam eſt). Non ſis mihi formidini ſpes mea tu in die afflictionis, Siue non fias mihi alienus, parcens mihi in die peſſimo).
e Cónfundantur qui perſequuntur me, & non cófundar ego. Paueant illi, & non paueam ego. Induc ſuper eos diem afflictionis: & duplici contritione contere eos.
f Hæc dicit dóminus ad me: Vade & ſta in porta Siue in portis) filiorum populi: per quam Siue per quas) ingrediuntur reges iuda & egrediuntur, in cunctis portis hierusalem, & dices ad eos: Audite uerbum domini reges iuda: & omnis iuda Siue iudæa) cunctiq; habitatores hieruſalem qui ingredimini per portas has.

SEP. Clamauit perdix: congregauit quæ nó peperit.

ſ.18.d peruerſa, dicẽte pſalmiſta: Ab occultis meis mũda me dñe:
A & ab alienis parce ſeruo tuo: Haud dubium quin cogitatio
nibus. Et in Geneſi: Videns autem deus ꝙ multa malicia
n. 6.a hominum eſſet in terra: & cuncta cogitatio cordis intenta
Ibi.8.d eſſet ad malum omni tempore. Et iterum: Senſus enim &
cogitatio humani cordis ab adoleſcẽtia ſua prona ſunt in malum. Per quæ diſcimus ſolũ deum noſſe cogitationes eorũ. Si autem de
uc.11.b ſaluatore dicitur: Videns autem cogitationes eorum Ieſus: nulluſq; poteſt uidere cogitationes eorum, niſi ſolus deus: ergo Chri
Pſ.7.c ſtus deus eſt, qui ſcru
poc.2.f tatur corda, & probat renes: & reddit unicuiq; iuxta opera ſua.
a ❡ Perdix fouit &c. Aiunt ſcriptores naturalis hiſtoriæ, tam beſtiarum & uolucrũ, ꝙ̃ arborũ herbarumq;: quorũ principes ſunt apud græcos, Ariſtoteles & Theophraſtus: apud nos Plinius ſecũdus, hanc perdicis eſſe naturã, ut oua alterius perdicis .i. aliena furet: & eis incubet foueatq;: cũq; fœtus adoleuerit, auolare ab eo: & alienum parentẽ relinquere. Huiuſcemo
B di diuites ſunt, qui aliena diripiũt: & abſq; cogitatione iudicij dei, faciunt diuitias nõ cũ iudicio, quas in medio tẽpore relinquũt, ſubita morte ſubtracti, qñ
uc.12.c dicitur eis: Stulte, hac nocte repetẽt animam tuam a te: quæ autem præparaſti, cuius erunt? Nihilq; inſipientius, ꝙ̃ non prouidere nouiſſima: & breuia putare perpetua. Alij uero & ꝓpter ſuperiorẽ hiſtoriam & propter alteram qua dicunt: perdicẽ eſſe pugnaciſſimũ & immundũ, ita ut uictum polluat: diabolum ſub eius nomine interpretantur: ꝙ alienas ſibi diui
tth.4.a tias congregarit, dicens ad dominũ: Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me. Quẽ relinquent diuitiæ ſuæ quæ male ab eo fuerant congregatæ: & per apoſtolos cõuertenẽ ad dominum: & qui ſibi uidebatur eſſe prudentiſſimus, erit omniũ iudicio inſipiens. Quodq; a Lxx. dicitur: Clamauit perdix: ad hæreticorũ perſonã referendum eſt: ꝙ perdix iſte diabolus clamauerit per principes hæreticorũ, & congregauerit quæ non peperit: & deceptorum ſibi multitudinẽ congregarit, quæ poſtea dimittat eum: & omnium iudicio ſtultiſſimus comprobetur. b ❡ Solium gloriç &c. expectatio iſrael &c. Perdice propter ſuam ſtulticiam derelicto: expectatio iſrael, id eſt populi dei & credentis in domino, ipſe eſt qui fecit omnia: Cuius ſolium glorioſum eſt & excelſum a principio: locuſq; ſanctificationis omniũ credentiũ: ut non in loco ſit dominus, ſed ut ubi ille fuerit, locus ſanctificatus ſit. Econtrario qui derelinquunt dominum, confundentur confuſione perpetua: & recedentes ſiue declinantes ab eo, ſcribenẽ in terra, deleti de libro uiuentium. Sicut enim qui
hil.3.d poteſt cum Apoſtolo dicere: Noſter autem municipatus in cœlo eſt, in cœleſtibus ſcribiẽ: Sic qui derelinquit dominũ uel declinat ab eo, ſcribetur in terra cum his qui terrena ſapiunt. Cauſaq; manifeſta, cur ſcribanẽ in terra: quia dereli- C
querunt fontem uitæ dominũ, ſiue fontem aquarum uiuen
tium dominũ, qui loquitur in euangelio: Si quis ſitit, ueniat Iob.7.f
ad me & bibat: qui credit in me ſicut dicit ſcriptura: Flumina de uẽtre eius fluent aquæ uiuæ. Hoc autẽ dixit de ſpiritu quem accepturi erant credentes. c ❡ Sana me domine &c. Multi medici in euãgelio hæmorro- Matth.9.c
uſam curauerãt: quæ omnẽ ſubſtantiã ſuam perdiderat in eis: & tñ a nullo curari potuit, niſi ab eo qui uerus eſt medicus: & cuius ſanitas in pennis eius. Vnde & nunc propheta a populo paſſus opprobria, & crebro inſidijs circũuẽtus, ab eo curari & ſaluus fieri cupit: cuius uera laus ueraq; medicina eſt. d ❡ Ecce ipſi dicunt ad me: vbi eſt verbũ domini? veniat &c. Qui nõ putant uentura quæ dicta ſunt, loquunẽ ad prophetã: Vbi eſt uerbum domini? ueniat: diſſimulationẽ ſententiæ dilationẽ arbitrantes. Illis autẽ (inquit) iſta dicẽtibus: Ego nõ D
ſum turbatus, nec laboraui te paſtorem ſequẽs: ſiue poſt tua ingrediens ueſtigia. Nec hoc fui ſine cõtentus, ſed diem hominis nõ deſyderaui: uel uitam longiorẽ, uel proſpera quæq; huius ſæculi: Ipſumq; uocat teſtem quem & iudicem: Tu noſti. Sequitur: Quod egreſſum eſt de labijs meis, rectum fuit in conſpectu tuo: ut nunꝗ̃ mentitus ſit: & domini uoluntati aduerſa non dixerit. Non ſis mihi (inquit) tu formidini, ſpes mea in die afflictionis. Quod perſpicuũ eſt iuxta hebraicum. Iuxta id uero quod Lxx. tranſtulerunt dicentes: Ne fias mihi alienus, parcens in die malo: eſt ſenſus: Ne parcas mihi in præſenti ſæculo, quod malum eſt: ſed redde mihi iuxta peccata mea, ut requiem habeam ſempiternam.
Scio enim ſcriptum: Quem diligit dominus, corripit: fla- Hebre.12.b
gellat autem omnem filium quem recipit. Dies autem malus: uel omne ſæculum eſt, uel dies iudicij, his qui propter peccata cruciantur. e ❡ Confundantur qui perſequuntur me &c. Imprecatur aduerſum eos propheta qui exprobrant ei uerbũ domini, & dicunt: Vbi eſt uerbũ domini? ueniat: ut confundantur qui perſequuntur eum: & erubeſcant & redeant ad ſalutem: ut illi paueant mentientes, & non iſte qui uera prædicit. Cumq; dies ultionis aduenerit, duplici cõtritione conterat eos, fame & gladio. f ❡ Hęc dicit dñs ad me: Vade et ſta in porta filiorum &c. Quoniam (inquit) uerba tua audire cõtemnũt: nec ad te ueniunt, ut requirant quæ ſit ſententia dei: tu perge ad locum celeberrimum, uel portarum templi uel urbis: per quas reges & omne uulgus ingreditur & egrediẽ, ut neceſſitate cogantur audire: & importune oportune prædices uerbum dñi: nec ulla apud eos remaneat excuſatio, ꝙ ideo nõ fecerint, quia non audierint.

Hæc dicit dñs:

X Hæc dicit dñs: